

I. AASTAKÄIK

№ 11

NOVEMBER 1924

13096

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

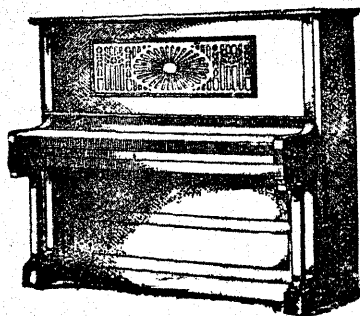

TALLINN

KÕIGE SUUREM KLAVERIVABRIK EESTIS

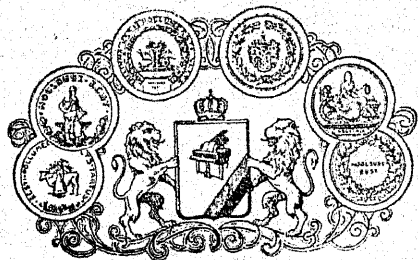
ASTRON A/S

* * *
 Valmistab oma vabrikus
 kõrgeväärtuslisi:
 tiivklaverisi, pianino-
 sid, harmooniumisid ja
 grammofonisid
 * * *

* * *
 Kodumaa ja väljamaa
 kunstnikkude poolt
 maailma kõige paremate
 mänguriistade
 vääriliseks tunnustatud
 * * *

TARTUS, AIA UUL. Nr. 67 * Kõnetraat Nr. 468

Asut.
1872

Asut.
1872

OSKAR HEINE

end.
J. Moritz'i
KLAVERIVABRIK
 Tartus, Tähe uul. 114. Kõnetr. 4-82

On kõige vanem sellel alal spe-
 tsiaal-tööstus Eestis ja soovitab
 kõrge väärtusega, ilusa kõlaga
 puhtalt väljatöötatud pianinosid,
 mitmesuguses suuruses.

Tallinna
 esitus: **Karl Jürgenson,**
 Kuninga uul. 5.

„MUUSIKALEHE“

Üksikuid numbreid müüvad järgmised raamatukauplused:

Tallinnas: Pihlakas, „Rahvaülikool“, Ploompuu,
 „Päevaleht“, „Esto-Muusika“, Ajalehe müüjate
 artell, raudteejaama raamatukapp.

Tartus: „Postimees“, Kaarna, Ajalehe müügi artell,
 J. Raudsepa trükikoda, o/ü. „Esto-Muusika“
 abik., Peeter Ilwes, kirjastus „Sõnavara“.

Narvas: J. Koikson, raudtee jaama raamatukapp.

Pärnus: A. Küng, Opetajate O.-ü. „Liit“.

Viljandis: H. Leoke, „Valgus“, Rennit.

Rakveres: J. Priimann, N. Erna.

Haapsalus: Tamverk, J. Kopel.

Paides: Seidelberg.

Valgas: „Kultura“, Lepik-Saar, pr. Kauke.

Võrus: S. Songi, J. Paju, „Täht“.

Petseris: Piirisild.

Kuresaares: T. Liiv, Saaremaa kirjastus-ühisus.

Tapal: J. Luuk.

Narva-Jõesuus: J. Retsnik.

Antslas: K. Kivi.

Ambas: J. Öun.

Aegviidus: Tomasov.

Mustvees: Martinson.

Kosel: Tollmann.

Keilas: G. Kulp.

Türi-Allikul: Rumvaldt.

Võhmas: Pokhof.

Suure-Jaanis: J. Mutli.

Tõrvas: A. Ilisson.

Tarvastus: J. Lapp.

Irboška jaamas: einelauapidaja.

Lehtses: O. Hinzenberg.

Elvas: raudteejaama raamatukapp.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Vastutav ja tegev toimetaja: Juhan Aavik, Tartu, Viljandi uul. 17, k. 2. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Mürivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri Muusikaleht.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas: 400 m., poolaastas 200 m. Üksik number 30 m., noodilisaga 50 m.

Sisu: Muusikakasvatus ja muusika harrastamine meie rahva vaimnemise alusena (järg). — H. Laksberg, Frédéric Chopin (pildiga). — P. Ramul. Soome ajakirjandus Eesti muusikast. Tallinna kontsertide ülevaade. P. Ramul. Tartu kontserdid. — Juh. Aavik. Kroonika. Beethoveni C-duur Mess. Üleskutse. Meie kirjasaatjailt. Kiri toimetusele. Öiendus. Pildid: Fr. Chopin, Sinaida Jurjevskaja, Ludmilla Hellat-Lemba.

Muusikakasvatus ja muusika harrastamine meie rahva vaimnemise alusena.

H. Laksberg.

(Tartu Kõrgema Muusikakooli pädagoogilise haru avamise puhul peetud kõne.)

II. Kõrgema kultuuri põhjenemine vaimlistel tungidel.

Muusikalised emotsioonid elementaarsematena mõnuelamustena vaimlisel alal.

Kui me kultuuri all mõistame rahvaste majanduslikkude, ühiskondlikkude ja vaimliste saavutuste koostust, peitub esitatud määramises ka alus erisuguste kultuuride tasapinna hindamiseks.

Loomulik, et kultuur, mida iseloomustavad ainult majanduslikud väärtused, seisab madalamal astmel kui niisugune, milles esinevad ka ühiskondlikud varad. Ei kujuta ju majanduslik elu ei mingisugust inimsoo tulemust, sest aineiline kultuur juurneb puht bioloogilistes, kogu loomariigile omastes isiku-alalhoiu instinktides. Ka elajatel, näiteks mesilastel, on omad, kuigi primitiivsed, majanduslikud saavutused toitmise, katmise, kaitsmise ja tagavarade hankimise viisides, mis, nagu inimestelgi, astmeliselt üksteisest erinevad ning järkjärgult arenevad ja täienevad.

Kuid ka inimsoo ühiskondlik elu põhjeneb bioloogilistes jõududes, nimelt loomi karakteriseerivais tõualalhoidmise instinktides. Seega ei ole siis ka ühiskondlik kultuur mitte eriliseks inimsooliseks tunnuseks, sest näiteks lindude ja sipelgate keskel esinevad

samuti sügavsotsiaalsed pere- ja ühiskonnad.

Alles vaimlise kultuuri sünniga astume puht inimsooliste saavutuste keskele: ei tunne ju elajad ei teadust, ei usku, ei kombust ega kunsti. Järjekult peame siis ka kultuuri, mille üksusteks on praegu nimetatud vaimlised tulemused, kõrgemaks kultuurastmeks pidama, seda rohkem veel, et vaimlised väärtused kujunevad ka majandusliku ja ühiskondliku kultuurarengu kandjaks. Seega ei ole vaimlise kultuuri tunnuseks mitte ainult teadus, kunst, kombus ja usk, vaid ka vaimlistel saavutustel põhjendev ja neid teeniv majanduslik ja ühiskondlik elu.

Iseenesest mõistetav, et vaimlise kultuuri loojaiks võivad saada ainult need rahvad, kelle hinges on aset sellekohastele vaimlistele võimetele. Teaduse, kunsti, kombuse, usu, kõrgelt arenenud sotsiaalmajandusliku elu ning eetilise ühiskonna kujundajaiks tõusevad ainult need inimtõud, kelle vaim on rikas juurdlevatest, esteetilisest, eetilistest ja usulistest tungidest. Kuid just need vaimomadused, välja arvatud usulised tendentsid, on nõrgestatud meie rahva hingeelus.

Järjekult, kui tahame üldse inimsoo ja elu evolutsioonis, kummagi järkjärgulises tõusus kõrgematele ja kõrgematele astme-

tele väikestki osa etendada, peame teid otsima, mis laiendaks meie kitsast hingeelu ning kõvendaks selle nõrku võimisi. Tohime ju rääkida vaimlisest ning eriti omapärasest kultuurist alles siis, kui meil sellekohased hingelised eeldused täitsa küpsed. Alles meie rahva juurdlevate võimete tugevnemisega, ta pinnaliste sotsiaaleetiliste tungide süvenemisega, ta ihumõnutsejate tundmuste ülejuhtimisega vaimlisele alale on loodud pind iseseisva kõrgema kultuuri sünnile.

Kui jälgida selle teostamise tegureid, tuleb küll pidada radikaalsemaks abinõuks säherduse ideaali tõstmist ühiskondlikuks ja riiklikuks kultuuraateks, mis tunnistab teaduse, usu, kunsti, kombluse, majandusliku ja ühiskondliku elu üheaajalist harrastamist. Majandusliku kultuurvaate asemele peab astuma vaimlise ehk teisisi öeldud koosneva kultuuri ideaal. Suudavad ju kidurad hingelised jõud ainult siis puhkeda, kui neid ümbritseb sellekohane triiphone õhk. Sest nagu nõrk ihu sirgub ainult neis tingimustes, milles antakse talle küllaldaselt ehitusaineid, nõnda saab ka kitsas hingeelu ainult siis laieneda, kui teda on piiramas hinge hariv vaimline toit.

Sel kombel on meie kultuurprobleem nihkunud kasvatusel alale: ta on kujunenud pädagoogiliseks probleemiks ning ühes sellega on saanud kasvatuselised meetodid ka kultuurarengu meetodideks.

Nagu kasvataja kõigepäält kasvatatava hingeelu analüüsi teeb, saadud tulemuste põhjal kasvatuselise eesmärgi seab ning vastavad abinõud valib, nõnda, toimetame ka meie. Inimsoo edu seisukohalt eitavaks, kasvatust vajavaks omaduseks tunnistasime juba meie rahva nõrgestatud hingeelu. Järjekult seisame kasvatuselise eesmärgi ees, mida lühidalt vaimnemisega võime iseloomustada ning mille üksikasjalised ülesanded on:

1. edendada meie rahva juurdlevaid võimeid,
2. arendada meie iseloomu sotsiaaleetilisi jooni ning
3. juhtida ihuliselt pinnalt endale toitu otsivaid tundmusi, seda vaimuvallast leidma.

Et vaimnemine alles ihulõbuliste tundmuste tagasitõrjumisega algab, siis peame enda kasvatuselise eesmärgi teostamist alustama viimasena nimetatud eriülesandega. Sellekohase abinõu leidmiseks tekib aga

tarvidus heita sügavam pilk tundmuste olemusse. Jälgime siis tundmuselu nähtusi lähemalt.

Tundmusteks ehk emotsioonideks võime nimetada hingelisi elamusi, mille sisuks on mõnulisel või ebamõnulisel elemendil. Tundmuselised elamused on meie harilikumad, isegi alguslikumad hingeelulised nähtused. Iga suutäis toitu, iga meie pilk ümburuse, iga kõrvu kostev kõla, iga sissehingatud õhu juga, iga käepigistus vabastab meis lõbulisi ehk ebalõbulisi tundmusi. Iga tahte liigutus, iga mõtte vilksatus, iga fantaasia lend, iga mälestuse värin, iga töö- ja iluelamus on värvitud enam ehk vähem mõnuliselt või ebamõnuliselt.

Nagu näeme, tekivad tundmused esmalt ihueluliste toimingute, nagu meelegaorganide tegevuse, söömise-joomise, une, suguliste lõbutsemiste kaaslastena. Neid emotsioone nimetame lihtsalt ihulõbulisteks. Mõnuelamusi kutsuvad esile aga ka lõbus jutustamine, seltskondlik mäng, ühine väljasõit rohelisse, kinnine perekonnaõhtu. Säherdusi tundmusi võiksime nimetada seltskondlikkudeks.

Kuid tundmuste sünnile võivad ka olla vaderiks vaimlised tegutsemised. Etendavad ju meie hingeelus väga tähtsat osa mõnu- ja ebamõnu elamused, mida soetavad ilukirjanduse lugemine, muusika kuulamine, draamatiliste etenduste jälgimine, maalide ja skulptuuride maitsmine, kunstiline loomine, teaduslike tõdede otsimine, kaasinimeste toetamine, usulise pide leidmine, ühe sõnaga tundmused, mida vaimlisteks emotsioonideks nimetaksime.

Lõpuks võivad aga ka tundmuste lõbulised ja ebalõbulised elemendid tiheneda iseseisvaks hingelisteks elamusteks, nagu sõpruseks, armastuseks, hirmuks, armukadeduseks, vihkamiseks jne. Niisugustena kujutavad tundmused hingeelu ebaharilikke pingelisi seisukordi; sel põhjusel võiksime sarnaseid emotsioone nimetada pinevuslisteks.

Tundmuste tähtsus on bioloogiliselt seisukohalt hinnates ääretu suur. Esmalt tugeneb inimsoo majanduslik elu isiku alalhoiu instinktidel, millele alles ebalõbulised nälja ja janu, külma ning soojuse elamused elu sisse puhuvad. Ning mis jääks ühiskonnast järele, kui teda ei kannaks lõbulised sugulised emotsioonid, mis tõualalhoiu instinktidel alles liha ja luu annavad. Kuid veel rohkem — tundmused reguleerivad ka meie töö ja puhkuse.

Jälgides inimsoo eluavaldusi, näeme et need võitluse tähe all toiminevad, mis nõuavad kehtvat kehalist ja vaimlist tegutsemist. Kuid pikapäale ei suuda inimene anduda ainuüksi oma ihu- ja vaimutööle. Ta tegevus, mis tingib füüsilist ja vaimlist pingulolekut, mis sunnib järjest samu muskleid tõmbuma ja mõtteid ning tahet korduvalt samu radasid rändama, väsitab lõpuks ihu ja hinge. Inimene vajab ka puhkust. Kuid ta alati, isegi unes, tegutsev vaim ei ole ka puhates töötä. Ta hakkab rändama teid, millel pole ei tarvidust ega sihte ning kus ei valitse ei tardunud suhevahekorrad ega kange vajaduste rusikas. Puhkaja inimese vaim hakkab ilutsema radadel, kus ta tohib talitada isetahtlikult, üksi ja vabalt; ta hakkab mängema mõnuelamustega, mis peletaksid teadvusest argipäevase sunnitöö ja selle tarbelised vajadused. Puhkaja inimese ellu ärganud tundmused meelitavad ta vaimu emotsioonide riiki, luues seega tingimusi, mis jagavad puhkust ja kosutust ta väsinud ihule, ta tulpinud mõtteilmale ning vaibunud tahteelule.

Mitte vähema tähtsusega ei ole tundmused ka ebaharilikkude hingeliste pinevuste ning ülevoolava jõukülluse purustamisel. Hingelised elamused on vahest nõnda suured, tekkinud vaimlised pinevused, näiteks meeleheitlikus kurbuses, üdisöövvas kadestamises, päädpöörivas rõõmus, nii jõulised, jõudude koondused ühte vaimuelu valdkonda nõnda vägevad, et nad kogu hingekava tasakaalust välja viivad. Neil juhustel ilmub loomusunniline tarve tekkinud ebaharilikke jõudude koondusi laiali juhtida. Viimased võivad äkki ka ise plahvatada, kas musklike kokkutõmmete teel, näiteks asjade lõhkumisel, või äkiliste hingeliigutuste, nagu vihamäratsemiste näol, või siis voolata sisetallatud teid rändavate ihulõbuliste, seltskondlikkude ja vaimliste tundmuste toiduks.

Missuguseid neist keegi valib, oleneb valija oskusest ja tema kasvatusel. Jõuküllusest ülekeev kaupmees lõhub võib olla restoraani peeglid kildudeks, läbipõlenud erakonnategelane joob ennast ehk purju, õppimisest tüütunud koolipoiss teeb sporti, eksamil õnnelikult läbi saanud üliõpilane pöörab kaaslastega kohvikusse, päevatööst väsinud arst läheb ehk kontserti, saatuslikkudest elamustest piinatud teadlane leiab võib olla lohutuse vaimlises töös, õnnetuma armastuse käes vaevlev luuletaja kaebab oma valu värssides.

Üks on aga selge, et inimesed, kelle elus etendavad kasvatusel või oskuste puudusel tähtsat osa ihulõbulised ja seltskondlikud tundmused, viimaseid ka puhkuse kaaslasteks ja hingepinevuste lõhkujateks tarvivad. Kuigi ihulõbulised ja seltskondlikud emotsioonid etendavad teatavat osa majandusliku ja ühiskondliku elu bioloogiliste teguritena, ei ole neil siiski kultuuriliste väärtustena mingisugust tähtsust. Nende arendamine oleks meeletu. See tähendaks ainult keedukursuste, kõrtside, kinode, pall-maskeeradide, spordiliikumise, klubide kultiveerimist, millel meie rahva vaimnemiseks küll mingisugust ühendust ei ole. Kõne all olevate tundmuste arendamine teeks meie rahva ainult väärtusetu bioloogiliseks üksuseks, lihtlabaseks tõuks, rahvuslikuks loomaks.

Et aga tundmused meie igapäevase leiva moodustavad, ei pääse me siiski mööda just neid ära kasutamast meie rahva vaimnemise tegurina. Kuid kasvatuslise abinõuna tulevad arvesse võtta ainult vaimlised emotsioonid, elamused, mida tekitavad ilukirjanduse, muusika ja kujutava kunsti maitsmine, teaduslikkude tõdede otsimine, kombuliste tegude toiming ja usuliste pidede leid. Kasvatusline ülesanne on selles, et kõne all olevad emotsioonid kujuneksid meie rahva igapäevaseks tarbeks. Sest, nagu näeme, on ainult vaimliste tundmuste areng vaimlise kultuuri tagatiseks.

Vaimliste emotsioonide peres ei ole mitte kõik tundmused üheväärtiliselt universaalsed. Kahtlemata on neist kõige üldisemad esteetilised elamused. Sest vaevalt suudab puhkust vajav või tasakaalu kaotanud vaim tunda mõnu tundmustest, mida pakub teadusliku teose uurimine; vaevalt ulatab ka kõigi inimeste majanduslik tasapind nii kõrgele, et sirutada avitav käsi igale abipalujale; ning vaevalt on ka argipäevaseks nähtuseks suurt koondumist eeldavad usulised elamused.

Esteetiliste tundmuste keskel on omakorda elementaarsemateks emotsioonideks muusikalised mõnuelamused. On ju muusika kunstidest eestkätt kõige meelelisem. Ta helid võluvad juba puht kōlaliselt ning niisugustena vangistavad nad inimesi lihtsalt ihuliselt. Sellega ei erine meelelised kōlaelamused ei millegi poolest mõnulistest maitse- ja lõhnaelamustest. Järjelikult suudavad muusika helid kõita ka kõige ihulõbulisemat inimest.

Kuid selle kõrval on helikunst ka kõige irreaalsem, metafüüsilisem, ülemeelilistem kunstidest. Kuna sõna, mis on ilukirjandusliste ja draamatiliste elamuste kandjaks, juhib fantaasia ilutsemised üksikasjaliste, konkreetsetele ettemääratud teedele, andes liiga vähe ruumi tema iseseisvatele mängemistele, ja kujutav kunst oma kindlate joonte ja vormidega meelekujutuste tantsudele liigkiitsad piirid tõmbab, pakub selle vastu heliteoste täitsa abstraktnel iselaadil fantaasia liikumistele kõige laiemal tegevusväljal.

Heliteoste rütmid, mis ei ole ei sõna, ega kindlate kujude külge seotud, võivad kajastada erisugusemaid hinge- ja tõsielust päritolevaid nähtusi, mida iga kuulaja ning mängija omapäraselt tõlgitseb ja kehastada tohib ning peab, vastavalt oma temperamendile, vaimulaadile, tundmusilmale ja kogemuste vallale.

Samuti leiavad vastupeegeldust muusikaliste teoste meloodiate voolavuses ja harmooniate sillerdustes kõige erinevamate, sõnadega fikseerumata hingeliigutuste virvendused.

Ning lõpuks heliteoste dünaamika ja tempo, nende tõus ja mõõn, nende hoo ja

kiiruse kõige mitmekesisemad astmed suudavad kajastada kõiki hingelisi elamusi; sest kõigil neil on oma *crescendo* ja *diminuendo*, oma ekstaas ja surm, oma tõus ja langemine, oma kasvamine ja hääbumine.

Järjelikult, milleks ei ole luuletajal sõnu, usul lausumisi, kujutaval kunstil värvisid, mõteteadlasel tõdesid, selleks on muusikal helisid. Tal on sõnu, kuigi mitte otsekohesest mõttes, elus ja surmas, rõõmus ja valus, ahastuses ja lootuses, armastuses ja vihkamises, meeleheitel ja eneseusus. Neid sõnu loob nimelt kuulaja ning tõlgitseja ise. Sel kombel on muusika ainsam kunstidest, mis mitte ei seo fantaasia kammitsatega, vaid ta ilutsemisi aina tiivutab. Muusika kuulamine ja tõlgitsemine on järjelikult loomingu, kuigi sagedasti primitiivne.

Seega kujutab enesest muusika oma universaalsuse ja kaksiknäo tõttu, kui puhtmeeleliste ja sügavvaimliste tundmuste vabastaja, kohasema abinõu, mis suudaks juhtida ihumõnulisel tundmusel vaimliste emotsioonide kõige kõrgematele tippudele. Tarvitab ju selleks isegi kirikl tema abi. Saagu siis ka muusika meie rahva vaimnemise põhjendajaks.

Frédéric Chopin.

P. Ramul.

(Kõne, peetud 30. okt. Estoonia kontsertsaalis Chopini 75. aastase surmapäeva mälestuskontserdi avamisel.)

Praegu kõlasid selles saalis Chopin'i leinamarssi lõpmata kurvameelsed helid, mis täitsid meie südamed vaikse, varjatud kurbussega. Need surematud helid sümboliseerivad surematuma Chopin'i matuseid. Neis helides kujutab Chopin enda viimist teekonda, olgugi et ta kunagi ei mõtelnud oma lähedase surma päale, hoolimata täitsa rikutud tervisest. Omas idealistlikus ilmavaates veel mõni tund enne surmaeelset agooniat palus ta krahvinna Pototski't midagi ette laulda. Palutu istus klaveri taha ja kandis ette Bellini aaria. Äritatud ja täitsa kahvatu Chopin kuulatas tähelepanelikult. Tema sõbrad aga, kes aimasid, et suur kunstnik on suremas, suutsid vaevalt tagasi hoida pisaraid. Mõni tund hiljem ei olnud Chopini enam. — Olles tõsine isamaalane, soovis Chopin kõigest hingest, et ta maetaks kodumullas — Poolamaal; kuid tollaegsed poliitilised olud ei lubanud seda.

Nii maeti siis Chopin oma sellekohase soovivalduse põhjal Pariisis, Père la Chaise'i surnuaias, kuna ta süda viidi kodumaale, mida ta nii väga oli armastand, ja asetati kuldurnis Varssavi Püha Vaimu kirikusse. Chopin puhkab surnuaias Bellini kõrval, kelle aariat ta kuulis mõni tund enne surma. Varsti pärast tema surma kanti ette tema mälestuseks Mozarti „Requiem“, milleks ta oli avaldand soovi. — Sest ajast on möödunud 75 aastat. Nimelt eile sai täis 75 aastat Chopini surmapäevast. Ja nüüd, sel tähelepandaval aastal, auavalduse tähena geeniuse ees, on meie moraalne kohus, olgugi ainult lühidates joontes, meele tuletada tema elu, tema loomingu ning tema ajaloolist osa muusika vallas.

Üldisest kunstiajaloo teame, et läinud aastasaja algul väljendus kogu Euroopas kõigil kunstialadel lüüriline joon. Oma teostes annavad kunstnikud edasi enda isiklikka

elamusi. Esitsa arenes see lürism luule alal. Näiteks Saksamaal — Goethe, Schiller; Austrias — Seidel; Prantsusmaal — Jean Paul; Inglismaal — Walter Scott; Venemaal — Pushkin, Lermontov; Poolas — Mizkevicz. Kuid siis andsid lüürielse luule esitajad ses sihis tõuke ka muusika vallas. Tekib terve rida heliloojaid — lüüriku id, kes õige mitmekesiselt annavad muusikas edasi enda isiklikka elamusi. Näiteks Schubert, Schumann, Mendelssohn, Chopin, Tshaikovski, Grieg, jne. Muusikaliselt on nad kõik üles kasvanud oma suurte eelkäijate — klassikute najal. Chopin õppis ja arenes Bach'i ning Beethoveni helitööde najal.

Bachilt pärandas Chopin sügavuse ja südamlikkuse, Beethovenilt aga — kirglikkuse ning hingeliste kannatuste vaimu. Näiteks Beethoveni kvartett cis-moll ja tema tuntud sonaat „quasi una fantasia“ esinevad sisu mõttes uue Chopinilise suuna ennustajana. Edasi omandas Chopin Bachilt ja Beethovenilt uulise elemendi, mis tema loomingus on nagu puhkuse toetuspunktiks keset kirgede tormi ning elulaineid. See oleks kõik, mis Chopin on pärandanud oma eelkäijailt. Edasi algab juba Chopinil muusikas iseseisev, omapärane ala. Ta toob muusikasse uue elemendi: see on puhtrahvalik, rahvuslik element. Tõsi küll, oli ka enne teda heliloojaid, kes muusikas osalt viisid läbi rahvusliku elemendi. Kuid kõik niisugused katsed kandsid juhuslikku, osalist ilmet. Alles Chopin, esimesena Lääne heliloojate seas, viib tervikuna läbi rahvusliku elemendi omas loomingus ning näitab ära, kuidas vaja muusikas käsitada seda ala. Selles seisab Chopini ajalooline tähtsus. Selles seisab tema teene mitte ainult oma, Poola rahva ees, vaid kogu inimkonna ees.

Juba varases lapsepõlves hakkas Chopinis end ilmutama armastus Poola rahvalaulu vastu. Selle eest võlgneb ta tänu pääasjalikult oma emale. Tema ema oli pärit patriarkaalsest Poola perekonnast, kus olid säilind Poola seltskonna parema osa traditsioonid. See oli ülivooras naisterahvas, ta oli saanud kõige parema kasvatus. Omakorda püüdis ta kõigest väest neid haruldasi hingeomadusi edasi anda oma poja Frederic'ile. Kui tõsine Poolamaa tütar armastas ta kuumalt Poola rahvalaulu. Ta polnud küll elukutseline muusikainimene, kuid muusika ja laul olid talle koduseks õhkkonnaks. Sageli laulis ta väikesele Frederic'ile klaveri juures ette rah-

valaulusid. Need laulud mõjusid lapse pääle igakord väga sügavalt. Esitan kaks laulu, mis hää ema tihti kallile lapsele ette laulis. (Näited). Väga võimalik, et üks neist rahvalauludest ärataski väikeses Frederic'is esimese sädeme kirglikule armastusele rahvalaulude vastu üldiselt. Edasi aitas suurelt kaasa arendada seda huvi ja armastust tema õpe-

Frédéric Chopin.

29. oktoobril s. a. sai täis 75 aastat tema surmapäevast.

taja Elsner, kelle juures Chopin õppis Varsavi muusikakoolis. Elsner oli mitte ainult pianist, vaid ka muusikaline õpetlane- etnograaf. Chopinil polnud vaja ei julgustusi ega mingit kaasabi. Igalpool, kus vähegi võimalik, katsus ta rahvalaulusid kuulata. Olles lütseumi õpilane, seisis Chopin sageli tundide viisi kohvikute ja restoraanide uste või akente taga, kust kostsid tema kõrvu rahvalaulude helid ning kuhu oli sisseminek talle keelatud. Kuid selle vastu oli tal täieline vabadus kuulata rahvalaulusid suvisel vaheajal maal. Siin kuulis ta rahvalaulusid pidudel, põllutööl, mitmesugustel juhuslikkudel kokkütulekutel jne. Kõik, mis Chopinil meele jäi, võttis ta viibimata teemaks improvisatsioonidele ning sooritas neid klaveril. Nii möödus aeg kuni

1830-da aastani, mil pääle juuli-revolutsiooni poliitilised olud sundisid teda emigreerima ja ta sõitis Pariisi. Pariisis Chopin tutvunes terve rea silmapaistvate muusikutega, nagu näiteks Liszti, Berlioz, Meyerbeeriga. Kõik nad võtsid soojalt tasta osa ja katsusid igaipidi levitada tema helitöid. Kuid võrdlemisi vähe tuli Chopinil Pariisis töötada. Tiisikusehaigus õnnestas ta tervise ja jõu ega lasknud teda töötada. Kord oli ta isegi sunnitud tervise parandamise otstarbel sõitma Majorika saarele. Kuid tema täiesti rikutud tervise tõttu ei võinud see muidugi midagi enam aidata. Ja pea pääle seda sõitu surigi Chopin.

Nüüd vaatame lühidalt, mil viisil Chopin muusikas viis läbi ja töötas ümber rahvusliku elemendi. Seda on meil vaja teha, et paremini aru saada Chopini ajaloolisest tähtsusest.

Me teame, et muusikas tehakse vahet valiste ehk formaalsete elementide (meloodia, harmoonia, rütm) ning seesmist elementide (karakter, sisu) vahel. Vaatleme Chopini loomingus igat neist elementidest eraldi.

Chopin võttis teemad oma kompositsioonide jaoks otsekohe rahva suust, või jälle, lõi nad ise tõelises rahvuslikus vaimus. Nimetan mõned teemad, mis Chopin ammutas otsekohe rahvalt. Näiteks kõik teemad fantaasias op. 13; masurkad op. 6, op. 7, op. 17 nr. 4; krakoviaki teemad op. 14; suure poloneesi teemad op. 22, mis täna eeskava järele ette kantakse j. n. e.

Edasi, Poola rahvalaul on ükshäälnel, unisoonne. Järjekult tuleb ümbertöötamisel laulusid vastavalt harmoneerida. Chopin mõistis, et Poola rahvas ei ole eraldatud rahvus, vaid on ühe üldise ida rahvaste pere haru. Seetõttu on täitsa loomulik, et Chopin meie Euroopa mashööride ja minööride kõrval harmonisatsioonis tihti hakkas kasutama idamuusika elementideid. Mõned näited: Mazurka op. 24 nr. 2, kus tulevad ette kiriku heliliigid; op. 17 nr. 4, kus leidub Idamaa kohta iseloomustavaid kromatismid; op. 17 nr. 2, orelipunktil; op. 41 nr. 1; (op. 41 nr. 4, op. 30 nr. 3), kus tulevad ette Hommikumaa heliredelid, mis tublisti meie omadest lahku lähevad.

Edasi peab tähtsustama, et Poola rahvalaulud on, alates juba kaugest minevikust, lahutatud ühendatud rahvatantsudega. Nad on üksteisega nagu kokku kasvanud. Tants

ja laul — need on ühise nähtuse üksikud osad. Poola rahvalauludes samuti kui tantsudeski, on välja arenend järgmised iseseisvad omapärased rütmilised vormid: ühelt-poolt polonees, masurka ning kujavjak kolmejaolise taktiga ja teiselt-poolt krakovjak kahejaolise taktiga. Neist tantsuga-lauludest omab polonees üldise tähenduse; see on kogu Poola rahva lauluga tants. Teised tantsude ja laulude vormid omavad kohaliku tähenduse: masurka — see on Masovi maakonna elanikkude tants, kujavjak — Kujavi maakonna tants ja lõpuks krakovjak — Krakovi maakonna tants. Kõigis neis rütmiliste vormide kujudes leiduvad erilised aktsentatsioonid. Chopinil õnnestas täielikult tabada kõik need rõhutused Poola rahvalaulu rütmis ja ta viis nad täiuses läbi oma helitöodes.

Pääle nende omapärase tantsude on Poolas veel teisi, vähem iseloomulikke tantsusid, mis omandatud naaberrahvastelt, näiteks Saksa valss. Ka seda rütmilist vormi on Chopin laialt kasutand.

Kõik muud Chopini helitööd (etüüdid, nokturnid, impromptud ja t.) ei ole kirjutatud algupärasest Poola rütmides, vaid üldeuroopalistes. Hoolimata sellest kannavad ka kõik need helitööd rahvuslikku ilmet. Ainult rütmiline element pole läbi viidud rahvuslikus mõttes; muud elemendid aga, samuti ka sisu ja üldine iseloom on kõik vastavalt läbi viidud.

Chopin, samuti kui mõned Poola etnograafid, oli tähele pannud, et poolakad teevad laulmises üksikute viisiosade suurendusi ja lühendusi, mis on võimatu ära tähendada meie noodisüsteemil. Need kõrvalekaldumised üksikutes viisiosades andsid Chopinile tuge uue stiili loomiseks muusikas. See on nõndanimetatud tempo rubato. Raske on sõnadega ära määrata, milles see stiil seisab. Õieti kujutab see ettekande meetood enesest enam või vähem sümmeetrilist kõrvalekaldumist *accelerando* ja *ritardando* poole, see tähendab kiirendamist või pikaldasemaks jäämist. Kuid säälluures vaja ettekandes väljendada teatavat ärevat võnkumist. Piltlikult öeldes — viis peab hõljuma kui õhuline nägemus. Selge on, et ühtki stiili, eriti aga rubato stiili ei saa tabada sõnades, vaid võib teda tabada ainult praktikas. See stiil kutus esile hulga järeleaimajaid kuni viimase aja kõige uuemate voolude esitajateni.

Nüüd vaatleme lähemalt Chopini muusikalise loomingu seesmist külge, minnes ülessele loomingu karakteristika ja sisu juure.

Chopini lüürika on äärmiselt subjektiivne, intiimsuseni ulatav. Oma muusikalises loomingus ta nagu loobub välistest maailmast ja süveneb täitsa iseenda seesmisse maailma. Tema muusikalise toodangu allikaks on tema seesmine „mina“. Ta on individualist, ta on lüürikute lüürik. Edasi omab Chopini lüürism eleeegilise värvingu. Kuid see eleeegiline joon ei ulata melankoolsuseni ega haigluseni, hoolimata sellest, et Chopin oli füüsiliselt haiglane. Just vastu oksa — tema elegismis avaldub terve psüühika, kõike ümbritsevat idealiseeriv. Chopinile paistis kõik maailmas roosilises valgustuses. Seetõttu on ka terve tema muusika läbi imibunud idealismist. Lõpuks kannab Chopini õrn muusika naiselikku ilmet; temas tundub naisterahva äärmiselt suursugustav mõju; tundub armuküllas naisterahva hing. Ning tõepoolest! Chopini elus polnud ajajärku, mil ta poleks olnud naisterahva peenendava, suursugustava mõju all. Tuletame kõigepäält meelega tema ema, kes ennastsalgavalt kasvas oma poega. Tuletame meelega tema poolt austatavat poetessi George Sand'i, kes oli tema kaaslasena ning hoolidajaks haiguse kõige raskemal ajajärgul Majorca saarel. Lõpuks tuletame meelega krahvinna Pototski't, kes hoolitses tema eest viimseil eluaastail ja viibis tema juures kuni viimse tunni.

Sisu suhtes kannab Chopini muusika programmilist ilmet. Tema muusika programmilist sisu kriipsutasid alla ja selgitasid omal ajal väga Liszt ja Rubinstein, kes aitasid kaasa niihästi tema muusikast arusaamisele, kui ka selle levinemisele. Chopini programmiline sisu on väga mitmekesine. Ühedes oma helitöödest räägib Chopin enda isikliku intiimse elu momentidest. Teistes joonistab ta mitmesuguseid väikseid stseenid rahva elust-olust. Vahest kannavad ta helitööd jutustavat laadi, illustreerides mõnd rahvuslikku kirjanduslikku teost. Lõpuks, üksikutel juhtumistel annab ta edasi tervet Poola rahvast ärevil hoidnud silmapilgu.

Nokturnides, eksromptides ja prelüüdides annab Chopin edasi momente enda isiklikust elust. Säälijuures on nokturnides ning eksromptides ta elamused väljendatud laiemas vormis. Prelüüdides annab ta seevastu edasi enda mööda minevaid muljeid. Elamused on meie elus sageli mööda minevad; seepärast peab neid ka muusikas vastavalt väljendama. Oma prelüüdides esineb

Chopin terve uue voolu, n. n. impressionismi ennustajana.

Masurkates, krakovjakides, kujavjakides ning valssides maalib Chopin mitmesuguseid pilta rahva elust-olust. Alguses nägime, et poolakate rahvaelus omavad suure tähtsuse lauludega tantsud. Peaaegu kõik tähtsamad sündmused poolakate elus möödavad laulu ning tantsu tähe all. Seepärast on loomulik, et nendes lauludes, ühenduses tantsuga peegelduvad mitmed momendid rahva elust. Seda pani Chopin tähele ja kasutas seda asjaolu mitmesuguste rahvaelu stseenide kujutamisel. Armastatud teemaks, nendes helitöödes oli Chopinil armustseenide kujutamine mehe ja naise vahel.

Ballaadid ning scherzod kannavad jutustavat laadi. Nad on illustratsiooniks Poola luuletaja Mizkevicz'i kirjanduslikkudele teostele, keda Chopin väga armastas ja austas. Programmilises mõttes vaja eriti märkida ballaadid g-moll ja A-duur ning scherzod b-moll ja h-moll.

Poloneesides väljendab Chopin pääasjalikult kogu Poola rahva elamusi. Nagu juba tähendasin, on masurkatel, krakovjakidel, kujavjakidel kohalik tähtsus; poloneesidel on see vastu üldrahvuslik, isegi riiklik tähtsus. Seepärast on täitsa loomulik, et Chopin hakkas nimelt poloneesides väljendama elamusi, mis pingul hoidsid kogu rahva. Niisugused elamused olid 1830. aasta juulirevolutsiooni päevil rahva rõõmuhõiske silmapilgud ning rahva kurbusetunnid. Niisugustest poloneesidest tuleksid eriti märkida A-duur poloneesid op. 40 nr. 1 ning op. 53, mis rahva juubeldamist väljendavad ja polonees es-moll op. 26 nr. 2 ning op. 40 nr. 2, mis kujutavad rahva kurbust ja häda, mille esile kutsunud õnnetumad poliitilised olukorrad.

Isegi etüüdide hulgas, mis esimese pilgu järele otsustades näivad määratud olevat ainult tehnika jaoks, leidub tegelikult terve rida programmilisi helitöid. Me leiame siin lüürilisi nokturne (näiteks op. 10 nr. 3 ja op. 25 nr. 7), kangelaspoemiseid (näit. op. 10 nr. 12 ja op. 25 nr. 11) jne.

Sonaatidest on programmilises suhtes kõige huvitavam b-moll sonaat. Selles sonaadis käsitleb Chopin kangelase-rüütli elu. See rüütel on täis kirge ning jaunidust, nagu tõeline rüütel kunagi. Tema rahulik elu on täis idealismi. Äkki kostab kutse võitluseks vaenlase vastu. Kangelane, täites oma kohut, astub vankumata võitlejate ritta. Võitlus osu-

*Sinaida Jurjevskaja,
ooperilaulja — Tartust pärit.*

*Oli ennemalt solistik Peterburi endises Mariia
teaatris ja on tänavu sügisel angasheertud
Berliini riigiooperi poolt alaliseks esijõuks.*

tub mitte jõukohaseks. Kuid kangelane ei alistu, vaid hukkub. Ta maetakse... Teda pole enam... Tema varasel haul vaid on kuulda lehtede kahin ning kerge tuulekohin... See oleks selle sonaadi sisu. Kui lähemalt tungime sellesse sonaati, siis paneme tähele, et kangelane on Chopin ise. Teiste sõnadega — see on Chopini autobiograafia. Ja tõepoolest: Esimeses sonaadi jaos kujutab Chopin ise oma rahulikku elu kodumaal. See elu on täis kirge, jaunidust ning idealismi. Teises jaos annab ta edasi selle sõjaka meeoleolu, mis teda haaras 1830. a. revolutsiooni tuhinas. Ta on andnud kogu hingega isamaale, kui tõsine patrioot. Võitlus käib aga tal üle jõu. Ent ta ei alistu, vaid sõidab kodumaalt ära (Pariisi). Tema tervis ei pea vastu ja ta sureb. Sonaadi kolmandas

jaos kujutab Chopin endale ette, kuidas ta maetakse. Ta kujutab enesele ette oma matuse protsessiooni. Ja lõpuks sonaadi neljandas jaos kujutab Chopin lehtede kahinat ning tuule hõljumist oma enneaegse haua kohal.

Kõik, mis kirjutas Chopin, oli loodud klaverile. Erandeid on õige vähe. See eriline armastus klaveri vastu arenes temas kõigepeält ema tõttu, kes poja jaoks klaverit ette kandis laulusid. Säält pääle ei loobu ta juba enam klaverist. Oieti oleks Chopinil peaaegu raske olnud leida mõni muu mänguriist enda loomingu jaoks. Intiimsete elamuste edasiandmiseks vajas ta mänguriista, millel ta võis neid silmapilkselt täiuses edasi anda. Niisuguseks võis olla ainult klaver. Kõigist heliloojaist oli vahest ainult Mozart veel niisugune kirglik klaveri armastaja.

Chopini tabas heliloojana saatus, mis on tabanud paljuid teisi heliloojaid. Lapseeas hindasid tema komposiitorlikku andi vaid ema ning õpetaja Elsner. Nooremehe eas moodustus Varssavis teatav grupp isikuist, kes austasid tema andi. Kuid siiski ei suutnud seegi ringkond tema helitöödest aru saada ega osanud neid õieti hinnata. Kõik nägid Chopini klaverihelitöös ainult ajutist nähtust ja nõudsid, et ta tingimata kirjutaks ooperisid. Tol ajal valitses Poolamaal Itaalia ooper ja oli moeasi, kirjutada ooperisid, eriti veel rahvuslikkudele motiividele. Kuid Chopin jäi murdmata truuks endale ega ajanud taga moodi. Seetõttu ei tunnustatud teda kodupinnal. Alles väljamaal leidis isikuid, kes temast aru said. Esimene neist oli Schuhmann, kes tugevasti kaitses Chopini oma kriitilistes kirjutustes. Samuti leidis Pariisis isikuid, kes ühinesid kitsasse ringi tema helitööde levitamise otsustarbel. Kuid üldine muusikailm ning lai publik ei hinnanud tema töid. Asi läks isegi nii kaugele, et Chopin müüs kõik oma helitööd hulga kaupa ühele kirjastajale, kes iga teose eest maksis 50 franki, vaatamata suuruse pääle. Chopini loomingu tõsine hindamine algas alles pääle tema surma. Schuhmann kirjutas omal ajal, et alles järeletulev põlv ning muusikaajalugu hindavad Chopini õiglaselt ja tunnustavad tema teeneid. Ning tõepoolest, nüüd on ta endale võitnud kohaläinud aastasaja kõige andelisemate ning poeetilisemate taidurite hulgas.

Tunnustades väärikselt Chopini, oli järeletulev põlv muidugi kohustatud hoolitsema tema nime suremattuse eest. Ja ta on seda osalt teinudki. Chopini kodumaal, Sheljasova

Volja's, Varssavi läheduses, on talle püstitatud ausammas. Sedasama on tema auks tehtud ka Pariisis. Sää! on veel asutatud Chopini nimeline selts, kelle juures asub samanimeline muuseum.

Käesoleval 1924. aastal, kui 75-dal mälestusaastal Chopini surmapäevast, austab kõigi kultuurrahvaste muusikailm tema mälestust.

Sel otstarbel oleme ka meie täna siia kokku tulnud. Kõik oleme tulnud siia, et austada suure rahvusliku lauliku ning muusiku-poedi mälestust. Me kogusime siia kokku, et kummarduda tema geniaalse muusikalise loomingu ees. Kõik oleme siia tulnud, et aukartuses seisatada tema kunstijumalanna, — tema muusa — altari ees.

Soome ajakirjandus Eesti muusikast.

Eesti helitööde kontserdi puhul Helsingis Artur Kapp'i juhatusel.

9. oktoobril s. a. oli Helsingi filharmoonia orkestri sümfoonia kontsert (3. sel hooajal) ülikooli aulas. Eeskavas olid ainult Eesti helitööd, mis sooritati helilooja Artur Kapp'i juhatusel ja solisti pr. Hellat-Lemba kaastegevusel. Soome ajakirjandus on selle sündmuse õige soojalt vastu võtnud. Harilikult reklaamistiilist erinevas soojas toonis kirjutatud lühemaid artikleid ilmus juba mõni päev varemini Soome ajakirjanduses, kus soovitati publikule eelolevat kontserti kui esimest juhust tutvuneda lõunapoolse hõimunaabri suuremate sümfoonilise heliloomingu toodetega. Muusikaringkonnad, mis on hääs arvamises seni Soomes tuntud Eesti rahvuslikust laulumuusikast, oletasid ka pikemate Eesti helitööde õnnestumist ja ennustasid publikule sel kontserdil tõsist kunstinaudingut. Kuid veel enam tuletati meele sooja menu, mis olnud Soome muusikal alati ta esinemise korral Eestis, ja rahvuslike Soome ringkondade kohust väärilist tähelepanu osutada sellele hõimukunsti esinemisele. Kontserdile järgneval päeval ilmunud sisulisest arvutusest olgu siin esitatud järgmist.

„Helsingin Sanomat'es“ 9./10. s. a. kirjutab tuntud helilooja Leevi Madetoja:

Eesti orkestermuusika Helsingis.

„Kontserdi juhataja prof. A. Kapp võeti vastu kestvate kiiduavaldustega. Eeskava esimeseks ja päänumbriks oli A. Lemba teine sümfoonia. Teos on tervikus vaadatuna meeleoluline ja õnnestunud. Algallegro ja scherzo jälgivad vormiehituse suhtes üldiselt tunnustatud eeskujusid; sisu ka just ei taotle mingisuguseid eriliselt uusi ilumaailmu. Igatahes on need sümfoonia osad ilusasti kujundatud, oma eesmärgis teadliku kunstniku kätt osutades. Teose viimases osas on heliloojal lahendada tulnud „finaalprobleem“, ja peab vist küll tunnistama, et tal — nii mitmest luulelisest motiivist hoolimata — sellega pole just õnne olnud. Teine suurem orkesteriteos oli prof. Kapp'ilt: suit Eesti rahvaviisidest. See on osava muusiku töö, viisistainestik on selles esitatud vahelduva valgustuses ja väga loomtruult. Eriti esimene osa oli terviklik ja mõjukas, teine osa oma värskel elavusega jättis õige hää mulje. Lõpposa tundus hajuvam. Niisugusena on see teos igatahes huvitav tutvus. Samalt heliloojalt kuuldi veel sümfooniline prelüüd, mehine, harmooniline ja veenev teos. — Veel oli eeskavas Heino Elleri scherzo, huvitav pala, värviküllane, kuid vähekesel karmi käega instrumenteeritud.“ Proua Hellat-Lemba soololaulu kohta antakse kiitev otsus, tema esitatud kaht A. Vedro ja M. Saare orkestrilaulu karak-

teriseeritakse: „Mõlemad helitööd andsid tunnistust vahetust loomisvõimest; neis on päale selle ilmset püüdu omapärasusse ja loomupärasusse sooritamiseviisi.“

Veel kiitvama otsuse kontserdi kohta annab sama päeva „Uusi Suomi's“ meilgi tuntud koorijuht ja helilooja H(eikki) K(lemetti). Kontsert olevat hästi täitnud pinevad tema päale pandud lootused, harva olevat säärast kontserti nii huvitusega kuulatud, kui seda eesti muusika oma, mis olevat olnud tähelepanudav nii heliainestiku laadilt kui ka vormiküpsuselt. „Arthur Lemba II. sümfoonia on sisukas teos. Temaatlina aines osutab loovat talenti ja selle vormiline käsitlus on igati rahuldav. I. osa, vormilt kompaktne reprisioraat, on sümfoonias kõige enam õnnestunud. Kava, „Elu tee“, motiveerib selle rahutu tungluse ilma päris kantileenita. Meloodiline külg on eriti temperamentlik ja instrumentatsioonis on tisedust ja paljudes kohtades ka personaalset ise-loomu. Ka „Scherzo“ on ladusasti kombineeritud. Finaal ainult on hajuvam. Ta algab eriti omapärase sarvesüzee-stseeniga, kuid läheb vähe üllatavalt üle mingisuguseks millestki rahvuslikust motiivist loodud fugaatoks, millisele motiivile säärane käsitlus ei sobi. Lõpp siiski kuidagi jälle parandab selle väär-sammu. Tervikus jätab sümfoonia meeldiva mälestuse. Heino Elleri „Scherzo“ oli ilus rutineeritud instrumentatsiooni- ja vormimeisterlikkuse näide. See on väga värvirikas, kuid maitsega ohjastatud. Juhataja A. Kapp'i enda orkestrihelitööd „Sümfooniline prelüüd“ ja „Suit eesti rahva viisidest“ annavad tunnistust vilunud orkestritehnikust, kellel on meelt kõigi selles suhtes mõjuva tabamiseks ja lisaks tõsine musikaalne maitse. Prelüüd oma tervikus on väärrikas, oma sünkades värvides kaunitl kõlav ja meloodiliselt arenduselt sundimatu. Meisterlik on süüdi I. osa. Liigutav päämotiiv saab siin oma sügavale sisule vastava ilme osavas orkestri käsitamises. Virtuosooslik, rütmil käsitluses eeskujulik „Allegro vivace“ oli samuti suurepärase. Ka selle teose „Finale“ jä! vähem terviklikuks, kuid selle virged rahvaviisid hoiavad selletagi huvi pingul. Prof. Kapp, kuigi pole miski eriline meisterjuht, juhib orkestrit rahulikult ja vilunult.“ Kiitusega mainitakse proua Hellat-Lemba meeldival ette kantud laulunumbreid, milledest meele muljunes eriti A. Vedro orkestrilaul „Ämblik“. See on iseäranis tüse töö, värvingult maitsekas ja igati muusikaliselt loodud. Ka M. Saare „Üks kord“ tõestas jälle omalt poolt selle tähelepanudava helilooja omapärase andekust.“ Kirjutus lõpeb noomitusega eelarvamistest läbi imunud soome publikule ja konstateerimisega, et eesti kont-

serdid oma kunstlise väärtusega ise soovivad end ega tarvitse ajakirjanduse reklaamsoovitusi. Kuid kõnesoleva kontserdi puhul peab see kui ka eelpool-tsitceeritud „Hels. San.“ arvustaja tunnistama, et publikut on olnud, kuid mitte nii rohkel määral kui see muusikasündmus oleks väärinud. Rahuldusega mainitakse publiku auawaldusi võõrustajatele ja prof. Kapp'ile sirutatud ametliku Helsingu muusikailma tunnustust, kaht loorberipärga: Soome Helikunstnikude Liidult prof. Kajanus ja Helsingi linnavalitsuse muusikaosakonnalt H. Lindbergi kaudu.

Helsingi rootsi leht „Huvudstadsbladet“ kirjutab:

„Eilne sümfoonia kontsert andis hää ja huviäratava tutvunemise võimaluse kahe eesti helikunstniku — härra Arthur Kapp'i ja proua Adeline Hellat-Lemba'ga — ühes representeeriva valikuga eesti kompositsioonidest. Härra Kapp esitas ennast energilise ja korraliku dirigendina ning tähelepanudava loova muusikusena. Orkestrikomponistina esitas teda programmis tumedat värvingut, temaatiliselt suure virtuositeediga ja jõudselt tõusev leinamarsi taoline prelüüd ning vaheldusrikas süit eesti rahvaviisidest. Harmooniliselt huvitab see süit rütmilikkuse ja tüseda kontrapunktilise väljätöötusega. Instrumen-

tatsioonilt eelistasid mõlemad teosed kompaktseid massiefekte ja teravaid kontraste.

Kontserdi päänumber oli Arthur Lemba teine sümfoonia f-moll kolmes jaos, ehk küll eriti originaalne, kuid kõlarikas, hästi arendatud ja instrumenteeritud helitöö, mis meeleoluliselt seisab lähedal Tshaikovski mõjule, orkestratsioonilt aga liitne Rimski-Korssakoff'i ja Glasunoff'i kooliga. Sümfoonia mõjuvama osa oli jõurikas, raova tantsurütmi ehitatud Scherzo kontrasteeriva trio ja fuugalise osaga lõpus, mille temaatiline sisu põlvneb igal juhutamisel rahvamuusikast.

Päale nende numbrite esitati Heino-Elleri originaalselt instrumenteeritud modern orkestrischerzo, mis pakkus väga efektiivrikast kõlatulevärki.

Ohtu solist proua Hellat-Lemba esitas pühalikult aaria Kapp'i 57 psalmist harmooniumi saatel ja kaks õige meeleolurikast elegeelist laulau — Anton Vedro „Ämblik“ ja M. Saare „Üks kord“. Lauljanna sooja tämbriga täielik hää ja loomulik musikaalne ettekanna äratasid päältkuulajais sümpaatiat ja huvi.

Mõlemad külalised said entusiastliku austuse osaliseks. Härra Kapp'ile andsid edasi loorberipärga ülemarkitekt H. Lindberg ja prof. Robert Kajanus, Proua Hellat-Lembaale annetati lilli. N. P.

Tallinna kontsertide ülevaade.

P. Ramul.

Mitmesugustel põhjustel polnud meil seni võimalik jagada publikuga enda muljeid iga enam või vähem tähelepanudava kontserdi kohta üksikult. Seepärast oleme sunnitud tegema käesolevas „Muusikalehe“ numbris vaid üldise ülevaate Tallinna muusikaelust kahe viimase kuu kohta, ja võime ainult lühidalt ära märkida kontsertide üldise iseloomu.

Operi alal väärib üldist tähelepanu uue lavastusena Smétana rahvuslik Tshheho-Slovaki koomiline ooper „Müüdüd mõrsja“. Nagu mujal suuremates linnades, nii on ka meil see ooper lavastatud tema autori — Smétana — saja-aastase sünnipäeva puhul. Teatavasti pani Smétana alguse Tshheho-Slovaki ooperi arengule.

Orkestri ning koori koosseisude vähendamise tõttu oleks sel aastal võimatu raskemate ooperite, näiteks Wagneri eeskavasse võtmine, nagu seda esialgul kavatseti. Seepärast tuleb nimelt „Müüdüd mõrsja“ valikut uueks lavastuseks väga õnnestanuks lugeda mitte ainult mälestuspäeva mõttes, vaid just muusikaliste vahendite seisukohalt.

Lavaliselt ning dekoratiivselt on ooperi säade originaalne õige lähedal. Muusikaliselt rahuldab ooperi lavastus vähem. Pääpahe on üldise ansambli puudumine. Pole täielikku ühendust lava ning orkestri vahel. Samuti puudub üksikult võttes niihästi laval tarvilik kokkulaul kui orkestris nõuetav ühtesulavus. Me ei nõua ideaalset ansambelt, vaid sooviksime ainult rahuldavat, mis meie muusikalistele jõududele täiesti kättesaadav.

Solistidest tuleksid nimetada Hansen, Sällik ja Päts-Jakobson. Hansen esitas niihästi muusikalistes, kui dramaatilises suhtes hää kavala kosjasobitaja tüübi. Sällik viis oma partii peigmehe osas üldiselt üsna rahuldavalt läbi. Tema mängus ja laulus puudub tarvilik lüürism. Ta sobib enam dramaatiliste, kui lüüriliste osade jaoks. Pr. Päts-Jakobson enda pehme häälega, naiivi mänguga ning

isegi enda välimusega, sobib väga maaneiu tüübile (müüdüd mõrsja). Igas suhtes on ta iseloomustav sellele osale jaoks.

Endistest ooperitest on uuendatud „Dämon“, „Hugenottid“, „Rigoletto“ ja „Traviata“.

„Dämoni“ uuendatud lavastuses pole tegelikult midagi uut. Nimiosas Arder, Tamara osas pr. Mik-Krull, vürsti osas Hansen. Kõige õnnestunumaks kohaks kogu selles lavastuses peame stseeni vürsti juures. Kõige nõrgemaks aga sissejuhatust, kus koor liig nõrgalt ja õrnalt kuulub lava tagant. Võrreldes eelmise hooaiga, loeme selle ooperi praegust lavastust veidi nõrgemaks jällegi puuduliku üldansambli tõttu.

Muud ooperid uuendati külaliste pärast. „Rigoletto“ ja „Hugenottides“ esines Smirnov, „Traviatas“ — Kurenko. Nagu harilikult, polnud peaaegu kogu publiku tähelepanu mitte pöördud üldisele ooperi ettekandele, vaid oli koondatud ainult gastrollööridele.

„Rigoletto“, — see on ooper Smirnovi hiilgeosaga ja näib olevat otsekui eriti tema jaoks kirjutatud. Ei ole vist ülearune tähendada, et Smirnov esines seekord „Rigolettos“ 429-dat korda kogu oma lava-tegevuse jooksul. Vähe ootamata tuli Smirnovi esinemine „Hugenottides“ Raoulina, kuna tema iseloomule just ei vasta dramaatiline osa. Hoolimata sellest osutus Smirnov ka siin tõelise kunstnikuna, niihästi mängu mõttes, kui just eriti muusikalistes suhtes. Eriliselt huvitav ning jõurikas oli stseen lossis IV. vaatuses (duett). Võib rahuldustundega öelda, et ka meie solistid olid täitsa oma ülesande kõrgusel koosmängus väljapaistva külalisega. Peame märkima Hansenit ja pr. Einerit, kes seekord sooritasid oma osad paremini kui harilikult ja kaasakiskuvamalt.

„Traviata“ ettekandel polnud meil võimalik viidida, nii et ei saa sellest lähemalt rääkida.

Sümfoonia kontsertisid sõna tõsises mõttes pole meil sel aastal orkestri vähendamise tõttu üldse. Peame leppima ainult nii nimetatud rahva-kontsertidega. Need viimased on aga kaotanud vastava iseloomu, kuna neis hakati sooritama keeulisi sümfooniaid, mis pole jõukohased meie praegusele orkestri koosseisule (mõnesuguseid instrumentisid on liig vähe, teisi jälle pole üldse näha). Selle tõttu kujuneb asi nii, et meil on mingisugused kontserdid, mis kujutavad midagi keskmist sümfooniliste ning rahvakontsertide vahel. Me kuulsime, et see olla vaid ajutine nähtus. Loodame, et tuleval aastal olukord muutub paremuse kasuks.

Hooaja algusest päle on meil olnud 11 rahvakontserti. Eeskavad on olnud õige mitmekesised. Mõnel puhul on eeskava olnud enam-vähem stiilikas, näiteks IV. kontserdil (Prantsuse helliloojad) ning VI. kontserdil (pääasjalikult Skandinaavia autorid). Muil juhtumistel oli eeskava puht sümfooniline, näiteks III. kontserdil (Tshaikovski 5. sümfoonia), V. kontserdil (Brahmsi 4. sümfoonia) ja IX-dal (Schuberti C-dur sümfoonia). Päle selle olid veel mõned segaeeskavaga kontserdid mitmesuguste autorite vähematest helitöödest.

Solistidena esinesid pääasjalikult kohalised Tallinna muusikajõud (pr. Mikk-Krull, pr. Päts-Jakobson, hra Arder, hra Ots — laulu alal; hra Laja — orelil; hra Biek, prl. Riives — klaveril; hra Bööcke — v.-cellol; hra Vazarhelyi — viiulil). Väliaspoolt esinesid ainult hra Malmgren (v.-cello) ja pr. Kurkeno (laul). Peaks enam rõhku pandama just solistide-külaliste kutsumisele, sest alati ühede ja samade solistide esinedes nõrgeneb huvi kontsertide vastu, kui hädad need solistid iganes ka oleks.

Enamasti juhatas Raimund Kull, mõnel kontserdil aga Arkadius Krull (II., V., VIII. kontsert). Kull, olles orkestri alaline juhataja, on meile kõigile ammu tuttav ja oleme temast juba mõnigi kord kiriutanud. Krulli tunne vaid mõnest esinemisest läinud hooajal. Ka temast kirjutasime omalajal, ära tähendades tema juhatamisviisi iseloomustavaid jooni. Ka juhatajaid tuleks sagedmini paluda väljaspoolt, mis kahtlemata kutsuks publikus esile suurema huvi rahvakontsertide vastu.

Erilist ilmet kandis kontsert, mis oli pühendatud Chopini loomingu tema 75-aastase surmapäeva mälestuseks. Kontserdi algul esines hra Ramul kõnega Chopini loomingu ning tema ajaloolise tähtsuse üle. Eeskavas oli trio (A. von Glehn, A. Lemba ja Pappmehl). Es-duur polonees klaverile orkestri saatel (pr. Bakanovski), e-moll kontsert samuti klaver orkestri saatel (A. Lemba) ning Poola laulud (pr. Glehn). Oieti oli see kontsert pääasjalikult just sümfoonilise iseloomuga. Kuid tõsiselt võttes oleks ta pidanud olema kammermuusika-õhtu, eestkätt just klaveritöödest koosneva eeskavaga, mis oleks enam vastanud Chopini loomingu intiim iseloomule. Igatahes ei unustanud Eesti muusikud austamast suure poeedi-taiduri mälestust ja ohverdasid jõukohaselt tema Muusa altarile.

Prof. A. von Glehni poolt korraldatavaist kammermuusika kontsertidest oli olnud nende ridade kirjutamiseni ainult üks. See kammermuusika-õhtu pandi toime ühenduses Orlovi siinsete esinemistega. Eeskava päänumbriks oli Rahmaninovi trio. Selle helitöö on autor pühendanud Tshaikovskile, kelle loomingu najal ta osalt välja areneb. Kuid veel enam: aukartuses oma suure eelkäija ees, kirjutab Rahmaninov oma trio täielikult järele aimates, nii võrmi mõttes, kui ka üksikutel jagude ise-

*Ludmilla Hellat-Lemba,
ooperi ja kontserdi laulja.*

Tema hiljutise esinemise puhul Helsingi filharmoonia orkestri sümfoonia kontserdil, mis oli Artur Kapp'i juhatusel Eesti helitööde kavaga.

loomu poolest, Tshaikovski triot. Kaastegevad olid A. von Glehn, prl. Feinstein ja Orlov. Trio ja soolopalade ettekandel kõlas klaver Orlovi käte all veel paremini kui tema enda kontsertides. Põhjus seisab nähtavasti selles, et siin, Mustapäade klubi saalis, oli kergem, paenduvam ning kõlavam klaver, kui Estoonia kontsertsaalis. Pr. Glehn kandis edukalt ette rea Rahmaninovi romansse. Üldiselt oli see õhtu pühendatud just Rahmaninovi helitöödele.

Päle nimetatud kammermuusika-õhtu oli tütarlaste kommerskooli saalis häätegevaks otstarbeks samalaadiline õhtu Tshaikovski helitöödest. Päänumbriks oli Tshaikovski trio. Sooritajad — hra Paulsen, pr. Horschelmann ning hra Bööcke. Trio kanti ette häa menuga ning publiku suure tähelepanu saatel. Erilist huvi pakkusid pr. Horschelmanni improvisatsioonid klaveril publikult antud teemadele mitmesugustest Tshaikovski helitöödest (sümfoonilist, ooperitest, uvertüüridest jne.).

Vaimuliku muusika alal tuleb kõigepäält mainida nüüdisaja Saksa helilooja Ulrich Hildebrandt'i „Reformatsioonikantaadid“ sooritamist Kaarli kirikus. See helitöö kanti ette usupuhaustuse meie

maale tuleku 400-aastase mälestuse puhul. Kantaat on kirjutatud sega- ning lastekoorile, sopraani ja baritoni soolole ning orelele ühes arfiga, vaskpuhk-pillidega ja trummiga. Kaastegelaste koosseis oli väga algupärane. Laulis Jäkeli lauluseltsi koor hra Paulseni juhatusel. Mõlemad koorid kõlasid üldiselt puhtasti ning selgesti. Tundus distsipliini. Solistid pr. Behrens ja hra Wild sooritasid oma osad stiilikalt ning ekspressiivselt. Oli mõningaid puuduseid vokaalses suhtes. Vastufusrikka orelipartii sooritas hra Opitz. Kogu töö päärasekus langes muidugi juhataja Paulseni päale. Ta viis oma ülesande läbi tunnuliselt ning suure huviga.

Siis kordas veel „Ilo“ segakoor hra Orgussaaire juhatusel Rossini oratooriumi „Stabat mater“ Doomikirikus. Solistid olid endised (pr. Lüdig-Sinkel, prl. Orav, hra Ots ning hra Hansen). Omal ajal kirjutamiseks juba selle oratooriumi ettekande puhul, ega ole nüüd midagi uut lisada.

Koorilaulu alal väärib tähelepanu Tartu üliõpilaskonna segakoori kontsert Juhani Aaviku juhatusel. Kontserdi eeskava koosnes Eesti heliloojate teostest. Kõige paremate häältena osutusid kooris keskääled, eriti aldid. Äärmised hääled on nõrgemad. Esimesed sopraanid peaksid tingimata olema tugevamad ning kindlamad. Soovitavad oleksid ka tugevamad sügavad bassid. Koori üldine ansambel oli täitsa häa. Suurt rõhku pani juhataja variandite esiletoomisele. Äärmiste häälte puuduliku jõu tõttu ei õnnestanud juhatajal mitte alati teostada oma mõtteid. Üldiselt jäi häa mulje. Soovime noorele üliõpilaskoorile edu edaspidises arenemises.

Veel oli koorilaulu alal Talinna Meestelaulu Seltsi kontsert ning lauluseltsi „Liedertafeli“ kontsert. Meil polnud kahjuks võimalik viibida neil kontsertidel, ega saa järjekulult esitada oma arvamist.

Lõpuks tuleks märkida terve rida soolokontsertisid kõigilt soolomuusika aladelt: klaver — Orlov, Schnering; laul — Smirnov, Kurenko, Sällik ja Einer, Tenno Vironi; viiul — Feinstein; cello — Malmgren, Epinatjeff; arf — Valk-Bogdanovski. Kahjuks pole meil võimalik väljendada oma arvamist iga üksiku solisti kohta. Seepärast peatume vaid neil solistidel, kes väljaspoolt siia sõitnud.

Orlov — see on pianist, kes lühikese aja jooksul on suutnud omandada euroopalise kuulsuse. Tema mängu eristavaks omaduseks on haruldaselt peen ja sügav lürism. Ta on kunstnik-individualist klaverimängu alal. Talle seisab kõige lähemal Chopin. Seetõttu on täiesti loomulik, et suurima mulje saavutas just õhtu Chopini helitöödest. Mitte ilma põhjuseta ei kirjutata Poolas, Chopini kodumaal, et

Orlov on oma kontsertides uuesti ellu äratanud Chopini ajad. Ettekande iseloomult läheneb ta kõigist nüüdisaja maailma kuulsast pianistidest kõige enam Paderevskile ühes Joseph Hoffmanni minimaalse pedalisatsiooniga.

Smirnov — paremaid Itaalia kooli edustajaid, omab ilusa pehme lüüriilise tenori (bel canto). Eriti suure mulje avaldavad hiilgenumbrid välist iseloomu, kuid tänuikkude efektidega (näiteks pikad fermaadid). Tagasihoidlikumate, lihtsamate palade sooritamine jätab seevastu võrdlemisi nõrgema mulje. Eeskava moodustasid aariad, Vene, Itaalia ning Prantsuse operetist ja Vene romanssid.

Kurenko — koloratuursopraan. Ta lõpetas Moskva konservatooriumi prof. Mazetti klassi ning esines säälses Simini ooperis. Võrreldes mõnede muude koloratuurlauljatega, ei hiilga Kurenko hääle suure jõuga, ega suure ulatusega, nagu näiteks Neshdanovil, kes kahe aasta eest esines Tallinnas. Kuid seevastu erineb tema laul kristallilise puhtusega ning haruldase kergusega. Ses suhtes ei jää ta maha juba maailmakuulsuse omandanud paremaid koloratuurlauljaid. Tema kontsertide eeskavad koosnesid kõige keerulisemast Donizetti, Puccini, Gounod j. t. koloratuurtöödest, samuti aga ka lihtsast vanaaegseist romanssidest.

Malmgren — Peterburi konservatooriumi cello-klassi professor. Tal on tugev ja ilus toon. Tehnika on virtuoosne. Ettekande kaasakiskuv. Eeskava koosnes võrdlemisi väikestest helitöödest (Goltermanni kontserdi I. jagu, Glasunovi „Menestrelilaul“, romanssid jne.). Tõsiselt võttes, on nende helitööde põhjal raske otsustada kontsertandi võimiste ja omaduste üle.

Opereti alal leiab publikus viimasel ajal elavat vastuvõttu ja edu uuel lavastatud Kálmáni „Bajadeer“. Meil polnud seni võimalik teda näha. Järgmises numbris katvame avaldada enda mulje sellest operetist.

Tehes kokkuvõtte Talinna muusikaelu kohta viimase kahe kuu jooksul, võib konstateerida järgmist. Ooper ning sümfonia- või rahvakontserdid on, võrreldes eelmise hooajaga, omandanud vähem huvi, mis on pääasjalikult orkestri ning koori koosseisu vähendamise tagajärg. Kammermuusika ning vaimulik muusika hakkavad nähtavasti arenema, eelmise hooaja eeskujul. Meil Eestis nii väga armastatava koorilaulu alal pole esialgu veel näha erilist arengut. Solistide kontsertisid on rohkesti, kus esinevad peaaegu ainult kohalised jõud. Sissesõitnuid on õige vähe. Üldse peab ütleva, et meile kahjuks harva tulevad külalised — juhatajad ja solistid — lähematest Lääne-Euroopa riikidest. Üldiselt on aga Tallinna muusikaelu täies hoos.

Tartu kontserdid.

Juh. Aavik.

Talve kuudel, novembriga alates, avaldab kontserdi hooaeg igal pool elavat tegevust. Nii ka Tartus. Päle mitme kontserdi, mis kohaliste jõudude poolt toime pandud, esinesid siin kaks Vene kuulsust nooremast generatsioonist, kes viimasel ajal teinud hiilgava võidukäigu kogu Lääne-Euroopas ning säälses kunstisentrumites tunnustatud kui suurimad muusikalised jõud ettekandmise alal.

Need olid Maria Kurenko ja Nikolai Orloff. Sarnastest kontsertidest võime palju õppida, rääkimata suurepärasest muusikalisest naudingust ning meie muusika poliitika peaks sihitima sinna poole, et ainult sarnaseid esimese klassi jõudusid välismailt sisse lastaks. Ühtlasi peaks meil seesuguste kontsertide toimepanemist enam soodustatama, alandades nende päält võetavat lõbustumaksu või vabastades neid koguni sel-

Iest, kusjuures tuleks nõuda võimalikult madalaid pääsetähtede hindu, nii et meie kunstharrastaja publik — noorsugu, kuulates sagedamini kõrgeväärtuslisi ettekandeid, võiks rikastada oma muusikalist arusaamist ja arendada maitset. Sedaviisi kasvab meie iseteadev kontserdi publik, elutseb ja süveneb kogu meie kultuuriline muusika elu.

Harva leidub lauljaid, kes suudavad edasi anda nii otsekoheselt ja südamlikult oma peenemaitselist kunstniku hinge, et see kuulajat kohe võlub, teda sütitab ja oma mõju aila võtab ning kannab nendesse meeleoludesse, mida nimetame ühe sõnaga muusikaliseks naudinguks, — nagu seda teeb Maria Kurenko. Selle eeltingimuseks on lauljanna ilus, hästi ja ühtlaselt väljaarendatud hääle aparaat, mis otse üllatab oma värske tämbri ja ideaalselt puhta, metallselge kõlaga. Ühtlasi omab see ka kandvuse ja on sünnitamisviisilt kerge, vaba ning tarviliselt paenduv. Kuigi esimesel kontserdil — vististi külmuse tagajärjel — hääle kandvuse suhtes mõningaid väikesi takistusi tundus, olid need kontserdi kogumõju suhtes siiski vaevalt märgatavad. Selle vastu mõõdus aga teine kontsert Vanemuises sarnase kunstilise edu tähe all, et see lauljannale otse vaimustavaks ja õigusega äratreenitud triumfiks muutus.

Koloratuurlauljate juures, kuhu kuulub ka Kurenko, muutuvad keerulised koloratuuri käigud sagedasti elutuks, mekaaniliseks häälitsemiseks, mille kõrgemad kohad kõlavad paiguti kilkavalt ja terav-kuivalt, nagu piccolo klarneti kõige kõrgemad noodid. Samuti pole ka neile tänu-likud pikaldased, kandvust nõudvad meloodilised käigud (*bel canto*). Kurenko kunst on haruldane vaba neist kroonilistest pahedest ja ta koloratuur väljendub üllatavalt puhtana, muusikalise- ning sisaldab parajal paigal ikka neid südamlikke, otsekohesest hingest tulnud noote, mis kuulajas esile kutsuvad nii veetlevad, puht-kunstilised emotsioonid. Viimased omadused on tingitud lauljanna hääst muusilisest instinktist, kui ka üldse ta kunstilisest intelligentsist. Kõige ta elavuse ja soojade tundeavalduste juures ei lähe ta ettekanne kunagi üle esteetilise piiri. Selle piiri äratundmine ongi üks suurematest puhta kunsti tundemärkidest, nõuetavaist suure kunstniku voorustest. Need ongi asjaolud, mis võimaldavad tõlgitsemise, mis on vaba igasugusest poosist, grimassist ja üleliigsest shestist. Siin pole aset mingisugustele tehtud tundeavaldustele, mekaniseeritud temperamendile, vaid see on õige otsekohesus, eht tunne — see on nõndanimetatud kunstiline tõde. Loomulik, et tõlgitsemine niisuguste abinõudega tingib ka otsekohese, vaimustatud vastu- võtu ja sütitava mõju, nagu see oli mõlematel kontsertidel. Kõik need asjaolud lubavad kontsertanti asetada kindlasti ühele kõrgusele kuul- sate esimese klassi laulu suurustega.

Nikolai Orloff on viimaste aastate jook- sul, kus ta Venemaalt ära, kujunenud sarnaseks klaveri meistriks, et tema ees lahti kogu Lääne-Euroopa publikuga täidetud kontsertsaalide ukseid ja et ta säälselte arvustajate poolt tunnust- tust leidnud, kui suurim meie aja pianist.

Võib mitmel seisukohalt vaadelda ja hinnata klaveri tõlgitsemist. Ühed otsivad sellest pääs- jalikult tormilisi elamusi, ultra-dramaatilisi tun-

deavaldusi, momente, kus tõlgitsemine on koonda- tud võimalikult suuremate, vapustavamate kõla komplikatsioonide saavutamiseks, puht-orkestraal- seid effekte, millisteks orkester oma kollektiivse aparaadiga pakub palju soodsamaid võimalusi, mis aga oma kulminatsiooni punktides paratamata kipuvad muutuma — lubatagu vulgaarselt öelda — müraks, võiks ka ütelda — klaveri vägistamiseks. Neid ei vaimusta õrnuse poole kalduv mänguviis.

Teised jälle leiavad hingelist rahuldust tõlgitsemisviisist, mis välja läheb puht kõla-ilulisest vaa- tekohast, põhjenedes enam-vähem pehmetel tooni- del, väljendades veetlevalt, meeleolurikkast poe- siat ning peent, virvendavat, kristallselget helide mosaiki, milliste omaduste poolest klaver, kui mänguriist, iseäranis rikkalikke võimalusi pakub. Muidugi on üks ehk teine tõlgitsemisviis kui ka selle hindamine üheltpoolt kunstniku ja kuu- laja hingelisest konstruktsioonist, nende iseloo- must — teiselt poolt aga ka vastavast muusika- lisest sisust.

Kuigi mõlemad äärmused viivad ühekiilgusele ja ideaalne pianist nii ühelt kui teiselt pooltelt õnnelikku tasakaalulist ühendust peab saavutama, ei saa siiski pooldamata jätta, et viimati üles loetud elementide domineerimine on klaveri, kui instrumendi põhiolemusest nagu rohkem väljakas- vav ja seega sinna poole kalduv tõlgitsemiseviis klaverile rohkem vastav.

Niisuguste klaveri suurvaimude hulka kuulub kahtlemata ka Nikolai Orloff oma muusikalis- hingelise põhiheliga ning mängimisviisiga. Niisuguse- ning pole mitte kerge sellele väärilist vastast ega sõnalist iseloo- mustust leida. Rääkimata ta imepuhtast tehni- kast, kõrgekultuurilisest muusikalisest instinktist, on Orloff'i mäng nii ülirikas just oma hingeliste peensuste poolest, mis sind nagu nõiduslikkusega ümbritsevad. Orloff on sügavtundeline poeet, kes kõlalise ilu prohvetina inimvaimu kõrgemaid kunstisaavutusi väljendab. See kõlaline ilu on aga mitte ainult kõrvale meeldivaks naudinguks, vaid just ka hingele kõrgeks, ülendavaks toiduks. Klaver muutub ta käte all otse kui elavaks olevu- seks, kes hakkab jutustama imelist muinaslugu, mis sunnib täieliselt unustama reaalelu. Alles niisugusest kunstist tunnend muusika suurt, ära- seletavat mõju.

See iseloomustus on väljendunud pääsjalikult Orloff'i endiste esinemiste põhjal, kuna käesolev kontsert ta täieliseks eneseavalduseks mitte tait võimalust ei pakkunud; kaldudes eeskavaliselt puht kammermuusika valda ja tuletades meele Moskva konservatooriumi õitseaegu — nii autori kui ettekandjate poolest, (Rahmaninovi, Skria- bin, Medtner, Orloff, Glehn'ide paar) kes olid endised Moskva konservatooriumi õpilased ja pä- rastsised professorid.

Pr. Glehn väljendas Rahmaninovi mitme roma- nisi ettekandes hääd muusikalist tõlgitsemist ja kõlavat häält, kuna prof. Glehn (v.-cello) ja prl. Feinstein end Rahmaninovi trios pääkontsertan- dile vääriliste partneritena suutsid välja pidada.

On väga arusaadav, et kontserdi lõpp kujunes Orloffile pika seeria lisapalade andmiseks ja väga vaimustatud triumfiks.

Smirnov — see kuulus Vene laulja, kes oma imestama paneva lüürilise tenoriga viimase kahekümne aasta jooksul kogu operiilmast mõjuvaid laineid löi, esines ka meil kontserdigiga 18. nov.

Kuna esimesed kaks kunstnikku (Kurenko ja Orloff) on tõusvad tähed, hakkab viimase paistus juba tuhmimaks minema. Pole enam sarnasel määral seda sätendavat hiilgust, mis oli tal — ütleme aasta kümne eest. Ja selles on vististe süüdi ajahammas. Muidugi on ta laul ka praegugi veel vaimustav, mis tuleb ta suurest hääletarvitamise oskusest ja kogemusrikkast ettekandest, kuid teda kuulates ei saa loobuda kahjatsvast tundmusest, et ta hääled on nii mõnegi protsendi võrra kaotanud oma ideaalsest kõlast, kergusest, läbipaistvusest, kandvusest, unistavast õrnusest — omadused, mille üle ta omal ajal valitses otse imesteldaval määral. Kõrgemas registris saab ta seda tasuda oma toreda falsetiga, kuna aga keskel ja madalal neid kaotusi millegiga pole katta. Operis on see vähem märgatav, kuna ta suured näitelavalised kogemused, tore kuju ja kaasakiskuv mäng püüavad peita oma päälle tõmbavad.

Kui kahju, et kõik ilu on üürrike siin ilmas.

Tartu Kõrgema Muusikakooli II kammermuusika õhtu, mis oli pühapäeval, 9. nov. Treffneri gümnaasiumi saalis, möödus samasuguse edu tähe all, nagu esimenegi. Rõõmustavaks nähtuseks on, et kuulajate kogu meie õhtutel aina kasvab. Eeskavas oli seekord Haydn'i keelpillide kvartett (Samõko, Arro, Toom, Berkovitz) Schuberti Rondo viiuli ja klaverile (Samõko ja prl. Kontovskij) Beethoveni septett, mis on haruldane helitöö kammermuusikas. Viiulile, aldiile, v. cellole ja kontrabassile seltsivad siin veel puhkpillid — klarnett, metsasarv ja fagott, mis-sugune kokkusaade juba annab koosmängule teatava orkestraalse ilme, meele tuletades neid aegu, mil muusikat veel ei pakutud avalikude ettekannetena, vaid kus teda harrastati huviosaliste keskel koduses ringkonnas. Loomulikult võis see ainult majanduslikult jõukamais ja vaimliselt kõrgemal seisvas klassides aset leida — tolleaegses aristokraatias — ja nii pidasid oma kammerorkestreid Vene vürstid, Ungari magnaadid, Inglise lordid j. t.

Treffneri gümnaasiumi saal on muidu päris paras niisuguste õhtute jaoks, kuid jätab mõndagi soovida akustika suhtes. Puudub resonans, mis asjaolu ettekannet kõlaliselt nõrgendab ja tumestab.

Peetri Lauluseltsi vaimulik kontsert, pühapäeval, 9. novembril. Peetri Lauluseltsi asutati vast umbes aasta eest, kuid lühikese aja päälle vaatamata, avaldab ta hoolsust ja teguvõimet. Juba mineval kevadel esines ta paaril kontserdil suurema tööga (Beckeri reformatsiooni kantaat). Lühikest tegevusaega ja lauljate häälelisi võimeid arvesse võttes ei saa ütlema jätta, et need ettekanded on möödunud enam-vähem korraldameku tähe all, mida tuleb panna nii juhataja J. Kärt'i, kes ühtlasi ka Peetri kiriku organist, kui ka koori väsimata töö ja püüdumise arvele. Kõnealoleva kontserdi eeskava kandvama osa moodustas Mendelssohni 95. Taaveti laul, mis oma mõjuvate kooride ja ilusate soolo-osade poolest on õige väärtuslik helitöö, tuletades meele väikest oratooriumi ning väljendades väga tabava meeleoluga teksti muusikalist käsitust. Koor sai oma raske ülesandega päris korralikult toime. Paremust võiks tuua siin see, kui hääled omandaksid rohkem paenduvust, kandvust, pehmust. Väärrib aga hindamist juba see suur töö kätte õppida kontrapunktiliselt kaunis keerulised koori osad. Asjaarmastajate kooril pole see nii lihtne.

Solistideks olid prld. S. Pärtelpoeg, H. Jürgenstein ja R. Jõks. Eeskava täienduseks olid veel Bach'i orelipräluudium ja fuuga A. Karafin'i ja Burger'i „Elevuspildid“ V. Blaubrük'i ettekandel, kuna viimane ka orkestri kaasmängu Taaveti laulus orelisaatega täiendas. Kuna ülalnimetatud solistid päle S. Pärtelpoegi, kes hra Neumani juures õpib, kõik Tartu K. M.-kooli õpilased ja meil pädagoogilistel põhjustel viisiks pole õpilaste esinemisi avaliku arvustuse alla võtta, siis piirdume ainult üldise märkusega, et meie noored solistid oma vastutusriikka ülesandega said toime päris korralikult.

Peetri kirikus on olnud viimasel ajal õige mitmed kontserdid, sellepärast annab end ikka rohkem ja rohkem tunda säälese orelipüüdlikkus.

Sarnast riistapuud, kus isegi klahvid sagedasti rikki lähevad ja enam mängija sõna ei kuule, nagu see juhtus selle kontserdil, ei saa ikkagi soolomänguriistana kuigi tõsiselt võtta. Viimasel ajal on kirikute ilustamiseks suudetud õige palju korda saata. Nii on ka Peetri kiriku sisemus õige nägusaks, silmale meeldivaks muutunud. Kas ei oleks aeg ka uue, moodsa orelipüüdlikkuse päle mõtlema hakata, et Jumala kotta astudes ka kõrv võiks leida rahuldust ning süvendada sisemist tundeelu selle igavese tõe otsimisel, mida meile religioon aitab leida.

Kroonika.

Kodumaa.

Üliõpilaskonna segakoori kontsertreis.

Päle akadeemilist kontserti, mis oli ülikooli aulal 16. nov. ja mis muusikaliselt, võrdlemisi, kenasti õnnestas, tegi üliõpilaskonna segakoor sama eeskavaga kontsertreisi, esinedes 21., 22. ja 23. nov. Tallinnas, Rakveres ja Narvas. Koor koosneb 120 akadeemia kodanikust, kuid kaasa sõita võis ainult 80 lauljat. Eeskava täiendasid soolo

numbritega üliõpil. Helmi Leberecht klaveril ja Iohan Ennulo laulus. Kontserdid leidsid igal pool lahkelt vastuvõtmist, mis annab põhjust tunnista reisi nii muusikaliselt kui materjaalselt õnnestunuks. Vaatamata suurte kulude päle, mis sarnase suure kollektiivi sõit enesega paratamatult kaasa toob, on sissetulekud annud koguni ülejäägi. Eeskavas olid päle Tobiasi Eesti heliloojate uemad koorilaulud K. Türrpu, A. Kapp'i, M. Saar'e, J. Aavik'u, A. Lemba, M. Lüdigi ja C. Kreek'i tööd.

Beethoven'i C-dur Messi ettekanne.

Miina Hermann'i lauluseltsi poolt kanti ette Beethoveni C-dur mess Surnute pühal Pauluse kirikus A. Nieländer'i juhatusel, solistide pr. Köpp'i, prl. Kink'i, hrade Vissman'i ja Saebelmann'i ning Tartu Kõrgema Muusikakooli orkestri kaastegevusel. Publiku osavõtt oli haruldaselt elav. Avar Pauluse kirik olud rahvast täiesti täis. Kuuldavasti tahetakse ettekannet korrata odavate hindadega.

Tartu Meestelaulu Seltsi kontsert.

T. M. S. meeskoor andis Vanemuises 21. nov. iseseisva kontserdi oma dirigendi Juhan Simm'i juhatusel, solistide Theodor Lemba ja baritoni laulja Savi kaastegevusel. Eeskavas oli pääle koorilaulude Sibelius'e helitöö meeskoori, solo ja orkestrile. Viimase aset täitis klaver. Publiku osavõtt kontserdist olud elav.

Läänemaa laulupeo eeskava.

Läänemaa laulupeo eeskavasse on võetud järgmised segakori laulud:

Kunileid — Mu isamaa on minu arm, Sind surmani;
K. A. Hermann — Isamaa mälestus;
J. Kappel — Öhtul, Kallis Mari;
Fr. Saebelmann — Ellerhein, Palve;
A. Läte — Ei ole unenägu see, Mu õnn;
M. Hermann — Küll oli ilus mu õieke, Meestelaul;
K. Türrpu — Kevade tunne;
R. Tobias — Eks teie tea, Oh jäta kõik kaebed,
Näänia Kreutzwaldi mälestuseks;

A. Kapp — Ääre tasa täis mu süda;
M. Saar — Jaan läeb, Jaan tuleb, Tere kuusi, tere petäj;
J. Aavik — Vaenelaps;
C. Kreek — Kus käisid sa, Mu süda ärka üles.
Nagu teada, peetakse Läänemaa laulupidu Haapsalus tuleval suvel.

Väljamaa.**Leedu Eesti klaveritest huvitatud.**

Tänavu suvisel Kaunase näitusel olid teiste Eesti saaduste seas välja pandud ka Astroni klaverid, mis sääl üldist lugupidamist teenisid. Eesti esitaja Dr. Lohk teatab sellest järgmist: Astroni suurepärase pianinod leidsid üldist tähelepanu ja vastuvõtmist. Kuna Astroni pianinode hind nende kõrge kvaliteedi kõrval võrdlemisi odav, võivad nad Leedu turul kahtlemata hää eduga väljamaa saadustega võistelda. Nõudmisi Astroni pianinode pääle on juba suuremal arvul tulnud. Pääle teiste on Leedu konservatooriumi direktor prof. Naujalis Astroni pianinode kohta kiitva otsuse annud. Kuna kuulsate vabrikute (Steinway, Bechstein, Blüthner) mänguriistad Leedus kuulumata kõrges hinnas, odavamad aga nii ütelda turukaup on, mis Astroni riistadega võrdlust välja ei kannata, siis on arusaadav näitusel ilmsiks tulnud sümpaatia naaberriigi toodete vastu. Näitusel väljapandud pianinod ostis Leedu valitsus viimse ni ära.

Beethoveni C-dur Mess.

Selle nimeline helitöö kanti ette Miina Hermann'i lauluseltsi poolt Tartus Pauluse kirikus Surnute pühal. Võib vist küll kaunis kindlasti oletada, et selle laadiline muusikateos ühe Eesti koori poolt meil esimesena ette toodi. Seepärast toome helitöö vormi ja sisu kohta mõne selgitava sõna, tsiteerides väljavõtteid H. Laksberg'i poolt seks puhuks kirjutatud kontserdi eeskava sissejuhatusest.

Ilmaliku muusika kõrval rikkas Beethoven ka vaimulikku muusikat. Ta lõi oratooriumi „Kristus Ölimäel“ ja messid C-dur ja D-dur.

Mess on katoliku kiriku püha õhtusöömaaja sakramendi liturgiline teenistus. Leiva ja viina lihaks- ja vereksaamise müsteeriumi ajal, mida saadavad preestrite liturgilised intonatsioonid, kellade ja kellukeste helisemised, palvetajate põrmuheitmised, laulab koor muusikalist messi.

See koosneb viiest osast: lühikesest palvest — Kyrie'st, kiituslaulust — Gloriast, usutunnistusest — Credo'st, pühahüüetest — Sanctus'sest ja ohvrilaulust — Agnus Dei'st.

Oma C-dur messi muusikaliseks vormiks ei valinud Beethoven ei ükskõikset koraalmessi ega ka hulgaäälelist ja capella koormessi. Beethoveni elamusriikka vaimu ja ilmeke tundmuselu väljendustele tõmbasid mõlemad liig kitsaid piire. Ta messi vormiks sai koorist ja orkestrist koosnev instrumentaalmess. Uudusena põimis ta koori soolokvartetiga läbi, mis koorist järjest iseseisvaks eraldub, temasse jälle kaob ning

kui Jumala õnnistus ja arm palvetajate kohal hõljub.

Täis usku ja lootust, beethoveniliselt kindlalt kostab Kyrie, millele järgnevad Gloria pühalikud koorhüüded ning soolokvarteti kaunid palvemeloodiad. Credo on eht beethoveniliselt deklameeriva ning lauseid ja ilmekamaid sõnu muusikaliselt maaliva iseloomuga, kuid täis imestuslist elevust. Pääle lühikest igatsuslikku ja vaimustuslikku Sanctus't lõpeb teos Agnus Dei orkestri värimatega ja koori rõhutat ja rahutamate elamusavaldustega, mille foonil soolokvartett kui päike läbi pimedate pilvede kuulutab pattude lunastamist.

Beethoveni C-dur mess sooritati esimest korda 15. septembril 1807. aastal vürst Esterhazy lossikirikus vürstinna sünnipäeva jumalateenistusel.

Selles messis oli ta pannud aluse oma surematule „suurele“ D-dur messile, mille ta aastal 1822 lõpetas ning milles ta oma meeletikkude hingevõitlustega lunastatud usutunnistuse kuulutas: „läbi öö valgusse, läbi võitluse võidule“. Viis aastat hiljem, 26. märtsil 1827. aastal pani ta omad silmad Viinis igaveseks kinni.

Õiendus.

Meie lehe eelmises numbris on kirjutuses „Mis teeb viiulimängu ilusaks?“ üks koht laduaj segi läinud, mida siin õiendame ja lahkesti vabandada palume. Nimelt tuleb ltk. 150 esimesel veerul, üheksas rida nii lugeda: tugeva viibraato liikumise eest, mis teeb viib-

Üleskutse.

LÄÄNE, HIIU, SAARE JA MUHUMAA SEGA- JA PASUNAKOORIDELE!

Eesti Lauljate Liidu nõusolekul peetakse eeloleval suvel III. Läänemaa laulupidu. Pidukorraldajaks on Haapsalu Laulu ja Muusika selts, pidu paigaks Haapsalu lossi varemed, tegelased kõik Läänemaa ja saarte sega- ja pasunakoorid ning pidulised kõik Eesti Vabariigi kodanikud ja võõrad, keda läänlaste-saarlaste iluhelid suudavad ligi meelitada.

Nõnda on see kavatsatud, — nii püütakse seda ka teostada.

Läänlased ja saarlased! Teie nimel korraldatakse see laulupidu, — Teist oleneb ka peo kordaminek! Ega Teie ometi salli, et mõned üksikud koorid Teid esitavad, või et tarbekorral väljaspoolt abi kutsutakse?! See poleks kokkukõlas Teie vana kuulsusega ega traditsiooniga. Muiste, kui käis sõjahüüd üle maa, ilmusite kõik ise, küll jalgsi, küll hobustel ja laevadel. Ega nüüdki teisiti saa. Peate ise tulema, kõik lauljad ja pasunapuhujad!

Enne aga ühinege, et vääriliselt ettevalmistada. Kus koorid olemas, astuge liitmeeks, teisel asutage uued koorid. Eelolevad talvised õhtud olgu määratud laulu- ja muusikaharjutustele.

Hiljuti püstitati Haapsalus mälestussammas neile läänlastele, kes langenud kangelasena vabadussõja vaenuväljadel, kes ülima ohvri toonud isamaa ja vabaduse eest!

Isamaale ja vabadusele tahame ka meie pühendada oma kaunimad laulud tulevasel Läänemaa laulupeol! Asume siis aegsasti tööle. Laulud on juba valitud, noodid trüki antud. Kõik tarvilised teated saadetakse aegsasti kätte neile kooridele, kes laulupeost tegelikult osa võtavad. Esialgselt ülesanda koori nimi, tegelaste arv ja juhataja aadress.

Ülesandmistega tuleb rutata.

Kirjutada tuleb järgmisel aadressil:

H-ra P. REIKMANN,

Tallinna Krediit Panga Haapsalu osakond,
Haapsalu.

Rohket osavõtmist loodab

III. Läänemaa Laulupeo Toimikond

Meie kirjasaatjailt.

Muusika, eriti vokaalmuusika — laul on ikka olnud põltsamaalaste tugevam külge. Juba 1840. aastast leiame siin esimese laulukoori tollaegse koguduseõpetaja Emil Hörschelmanni eestvõttel asutatuna ning kuni seniajani on ühte kui teist lugeda ja kuulda põltsamaalaste laulust, laulupidudest osavõtmist jne.

Ülekihelkonnaliste laulupidude kohaks on harilikult olnud Põltsamaa, kus esinenud on koos Pilstvere, Põltsamaa, Kolga-Jaani koorid. Laulukooride kõrval ei puudu ka instrumentaalmuusika (Põltsamaa jne. pasunakoorid).

Põltsamaa alevis töötab kauemat aega (a. 80?) „laulukoor“ — viimaseil aastakümneil õp. J. Petersoni juhatusel. Kooskämised harjutusteks on ajuti olnud korrapärasel (1—2 kord nädalas) ja koor on paljudel pidudel esinenud ning Eesti üldlaulupidudest osa võtnud. Alevist väljaspool tegutsuvad Kõo, Kamari, Umbusi haridusseltsi laulukoorid.

Viimaseil aastail on alevis juure tekkinud algkoolide lastekoorid, kohaliku ühiskonnaasiumi õpilaskoor, laulu- ja muusikaseltsi „Leelo“ segamees- ja nai.koorid ning koor hra J. Tari juhatusel, mis ette kannab rohkem vaimuliku sisuga laulusid. Ühiskonnaasiumi juures töötab ka õpilaste keelpillide orkester, mis läinud aastal võrdlemisi häid tagajärgi saavutas ettekandeis. Viimase aja muusikas langeb kandvam osa ühiskonnaasiumi õpilaskoori laulule ja „Leelo“ koori laulule.

L. ja M. s. „Leelo“ koorid töötavad kohaliku keskkooli lauluõpetaja hra K. Vervolti juhatusel. Koos käiakse harjutusteks vähemalt 2 korda nädalas. Seega võib koor rõhku panna laulu suuremale tehnilisele väljatöötamisele ning on võimalus lauljatele ka noodiõpetuse alal seletusi anda.

„Leelo“ seltsi eestvõttel ja korraldusel on mitmed pidud toime pandud, läinud suvel ülekihelkonnaline laulupidu korraldatud ja 9. novembril oli Põltsamaa kirikus vaimulik kontsert.

Tuleviku kavatsustes on eelseisval kevadel juuni algul Põltsamaa laulupidu reaalseerimine, millest osavõtma on kutsutud kõikide ümberkaudsete seltside ja koolide sega- ja lastekoorid. Laulupidu kavatas: 1) Kannel — Thomson, 2) Meestelaul — M. Hermann, 3) Karjapoiss — J. Aavik, 4) Varas — R. Tobias, 5) Ei ole ünenägu see — A. Läte, 6) Mu Eestimaa — Türipuu, 7) Põhjaviim — M. Saar, 8) Karjase püha — Hannikainen, 9) Koit — Lüdig, 10) Teretus — J. Aavik.

Lastekoori ettekanded: 1) Mu kodune kohake — Kapp, 2) Häiu lahke lapsuke — J. Aavik, 3) Trilalla — M. Saar, 4) Mu isamaa on minu arm — A. Kumileid ja 5) Tutulutu.

Aug. Areld.

Põltsamaal, 29. X. 24.

Kiri toimetusele.

V. a. „Muusikalehe“ toimetusele.

„Muusikalehes“ nr. 7 ilmus kellegi J. K. poolt kirjeldus Setu laulupeo üle, milles muu seas laulupeo üldkooride juhatajat hra A. Rässat, kui nõrka koorijuhti kirjeldati ja, nagu öeldakse, „maha tehti.“

Kuna kirja autori nimetähed J. K. on minu nime esimeste tähtedega ühed, võib tekkida arvamine, nagu oleksin ma selle kirja autor, mis omakorda võib põhjustada pahandustele ja arusaamatustele. Seepärast palun „Muusikalehe“ toimetust selle kirja äratrikkimisega tõendada, et mina allakirjutanu „Muusikalehes“ nr. 7 ilmunud Setu laulupeo kirjelduse autor ei ole, ehk ma küll tegelikult laulupeost ja kontsertidest osa võtsin. Lisan juure, et mina isiklikult Teie lehes nr. 7 ilmunud kirjelduse autori mõtetega ja väidetega peri ei ole.

Petserimaal, 2. XI. 24.

Sügava austusega

Joh. Kalmus.

Alaotsa algkooli juhataja.

Muusikalehe viimene seeaastane number ilmub (ühes noodilisaga) 20-dal detsembril:

MUUSIKALEHT

mida ilmub aasta lõpuks 12 numbert on sünnis

jõulukingituseks

noorele ja vanale, keda muusikakirjandus huvitab.

Sisaldab hulga lugemismaterjaali mitmesugustest muusikaküsimustest.

Üksikud numbrid kõik veel saadaval.

SISU:

Nr. 1	Toimetuse poolt. Miina Hermann. Kontsertide ülevaade. Kroonika. Meie kirjasaatjatelt.	Nr. 7	Laulmise mõju inimese tervise pääle. Richard Strauss. Narva laulupidu. Nähteid Narva laulupeost. VIII Järvamaa laulupidu. Soome meeskoori kontsert Narva laulupeol. Setu laulupidu. Soome 19. ülemaaline laulupidu.
Nr. 2	Miina Hermann. Kus ja kuidas laulu õppida. Alfred Kalnin. Läti helilooja reisimuljed Eestist. Fr. Kuhlbars Oskari Merikanto. Kontsertide ülevaade. Kroonika. Toimetuse poolt.	Nr. 8	Laulmise mõju inimese tervise pääle (järg). Pildid muusika ja laulukooride arenemisest Põhja-Eestis. Feruccio Busoni † Läti ajakirjandus Eesti muusika kohta. Hans Schmidt. Väljavõtted Itaalia tähtsamast muusika ajakirjast Eesti muusika kohta. Lauljate Liidu teated.
Nr. 3	Miina Hermann 60. a. sünnipäeva pidustus. Jaak Siimer † Kus ja kuidas laulu õppida. Bedrich Smetana. Kontsertide ülevaade. Kroonika. Lauljate Liidu seisukoht laulupidude asjus. Meie kirjasaatjatelt.	Nr. 9	Muusikalised päevamured ja kriisid. Mis teeb viulimängu ilusaks? Laulu- pidustused Wembleys, Inglismaal. Pildid laulu ja muusikakoori arenemisest Põhja-Eestis. Kroonika. Meie kirjasaatjatelt. Lauluseltsidele, laulukooridele.
Nr. 4	Muusikaline kiri Latviast. Muusika kongressid ning pidustused. Hans Kann 75. aastane. Laste laulmisest. Kontsertide ülevaade. Üliõpilaste sepakoori kontsert - külaskäik Riiga. Kroonika. Lauljate Liidu teated.	Nr. 10	Muusikakasvatuse ja muusika harrastamine meie rahva vaimnemise alusena. Mis teeb viulimängu ilusaks? Muusika- teaduse areng Soomes. Naiskoori laulust. Eesti lauljad Rootsis. Mis Rootsi lehed Tallinna Meestelaulu seltsi Stokholmi kontserdi kohta kirjutavad. Maa- konna laulupeod. Kontsertide ülevaade. Kroonika. Lauljate Liidu teated. Meie kirjasaatjatelt.
Nr. 5	Muusikaline kiri Latviast. Muusika kongressid ja pidustused. Laste laulmisest. Kontsertide ülevaade. Latviija ülikooli segakoori kontsertide puhul. Kroonika.		
Nr. 6	Eelolevate laulupidude puhul. Narva laulupidu. VIII Järvamaa laulupidu. Kontsertide ülevaade. Rápina laulupäev. Läti laulupeo eeltõdd. Lauljate Liidu teated.		

MUUSIKALEHEGA ühes seni ilmunud viis numbert noodilisa à 1 trükipoogen. Sisaldab hulga uuemaid Eesti heliloojate segakoorilaulusid mitmesuguses raskuses, nii et säält iga koor võib leida jõukohast laulmis-materjaali.

SISU:

Nr. 1	Üles A. Kapp	Ütrike K. Türnpu	Nr. 3
	Kena kevade M. Saar	Sääil on mu armas isamaa J. Aavik	
	Kevadveed A. Lemba	Mis see oli? J. Aavik	
	Nüüd ole, Jeesus kiidetud M. Saar	Mis see oli? (järg) J. Aavik	Nr. 4
Nr. 2	Meil aiaäärne tänavas C. Kreek	Ilus oled isamaa A. Kapp	
	Teretus J. Aavik	Ilus oled isamaa (järg) A. Kapp	Nr. 5
	Püha A. Lemba	Kuma koit M. Hermann	
	Mu Eestimaa K. Türnpu	Ärka üles! K. Pütsep	
Nr. 3	Téré, sikakéné A. Läte	Lõikaja laul, rahvaviisi	
	Kiigelaul A. Kasemets	järele J. Aavik	

Tellimise adress: **MUUSIKALEHE TALITUS** — TALLINN, MÜÜRIVAHE UUL. 16

EESTI LAULJATE LIIDU
MUUSIKALEHT
ILMUB KORD KUUS

Muusikalehe eesmärgiks on Eesti muusikaelu kõigekülgsemalt valgustada ja selle loomulikule arenemisele soodsat pinda luua. Selleks tahab Muusikaleht eestkätt silmas pidada meie laulu- ja mängukooride edenemist, neid Lauljate Liidu ümber koondades, kui ka kõiki teisi muusikalisi päevaküsimusi käsitada, neilt mitmesugustelt aladelt, mis on tähtsad Eesti rahvuslise muusika kultuuri kõrgele tõstmiseks. Kaasa aidata Eesti helikunsti kõigekülgselale õitseleviimisele — see on Muusikalehe kauge siht.

Muusikaleht toob ülevaateid väljamaa muusikaelust ja tahab iseäranis meie naaberrahvastega sellel alal lähedat sidet pidada.

Muusikalehele on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstn.: Mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, W. Perna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Türnpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised.

Muusikaleht annab aasta ja poolaasta tellijatele kaasaandena aasta kohta kuus viikku koorilaule, mille väljavaliku teeb muusika toimkond, kuhu kuuluvad J. Aavik, Miina Hermann, A. Kasemets, C. Kreek, P. Ramul, J. Simm, K. Türnpu.

Muusikalehe väljaandjaks on Eesti Lauljate Liit, vastutavaks ja tegevaks toimetajaks Juhan Aavik. Muusikaleht ilmub kord kuus, iga kuu lõpul. Teltimise hind ühes saatekuludega aastas: 400 marka, poolaastas 200 marka. Üksiknumber 30 marka, ühes noodilisaga 50 marka.

Toimetuse ja talituse aadress:

TALLINN, E. Laulj. Liidu Muusikaleht — Müürivahe uul. 16

Toimetaja aadress: TARTU, Viljandi uul. 17, krt. 2.